

FJÁRMÁLA- OG
EFNAHAGSRÁÐUNEYTIÐ

Staða og horfur í efnahagsmálum

September 2018

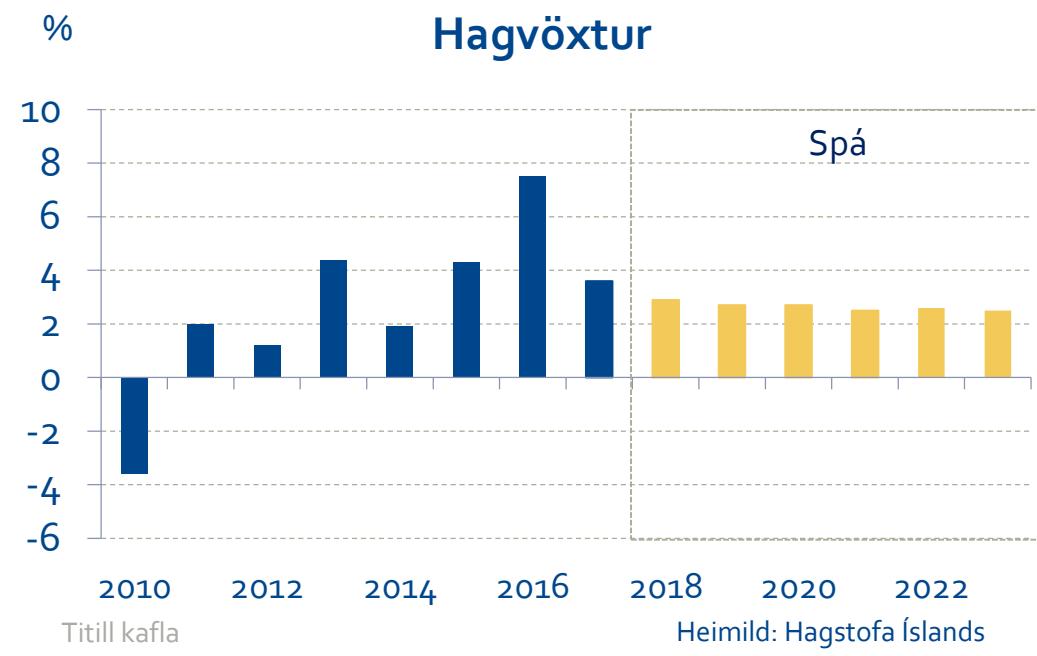
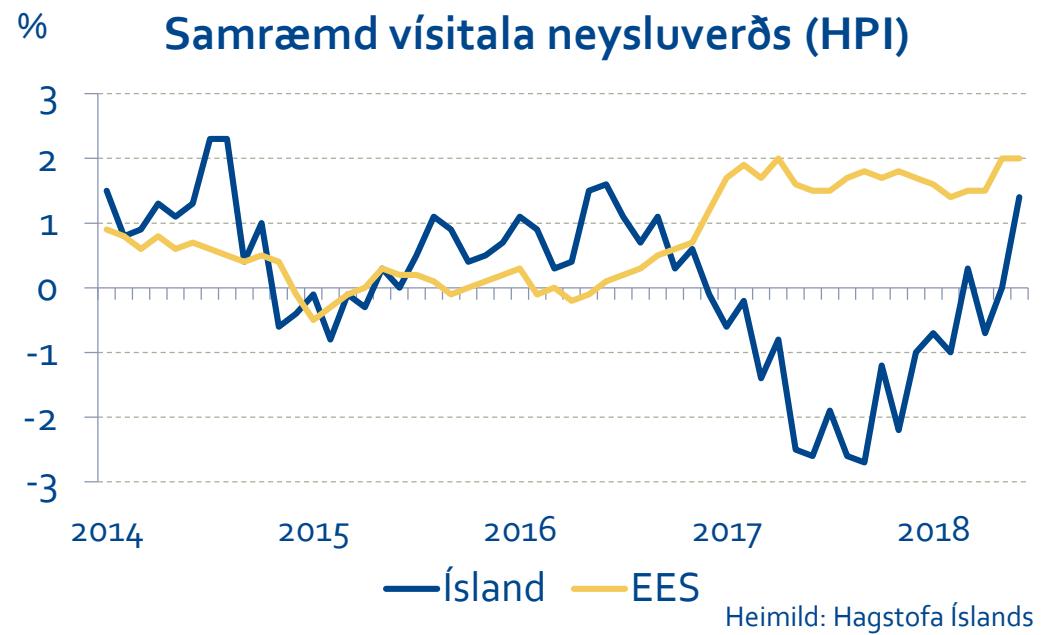
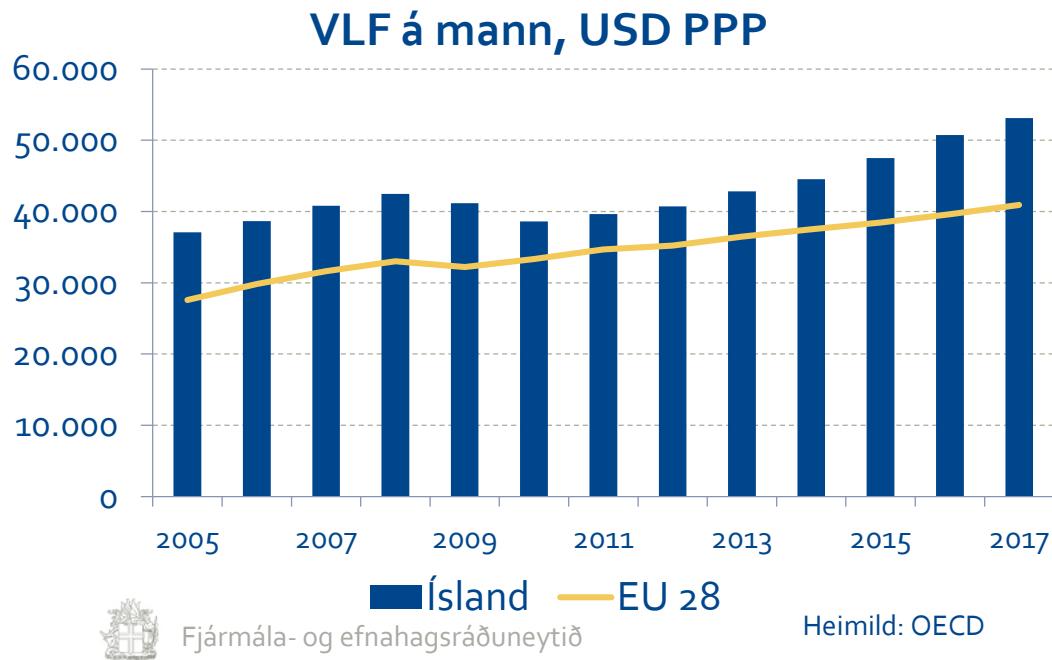
Samantekt

- Hægir á hagvexti (hagvöxtur 3,6% árið 2017)
- Einkaneyslan er með stærsta framlagið til hagvaxtar en fjárfesting, útflutningur og samneysla stuðla einnig að vexti
- Traust innri og ytri staða þjóðarbúsins
- Verðbólga þrisvar sinnum yfir $2\frac{1}{2}\%$ markmiðinu síðan í janúar 2014
- Ábyrg stefna í ríkisfjármálum
- Hröð lækkun skuldahlutfalls, bæði í einkageiranum og hjá hinu opinbera
- Hækkun lánshæfismats ríkissjóðs
- Vel fjármagnað bankakerfi – eiginfjárlutfall yfir 25%
- Afnám hafta
- Áframhaldandi hagstæðar efnahagshorfur

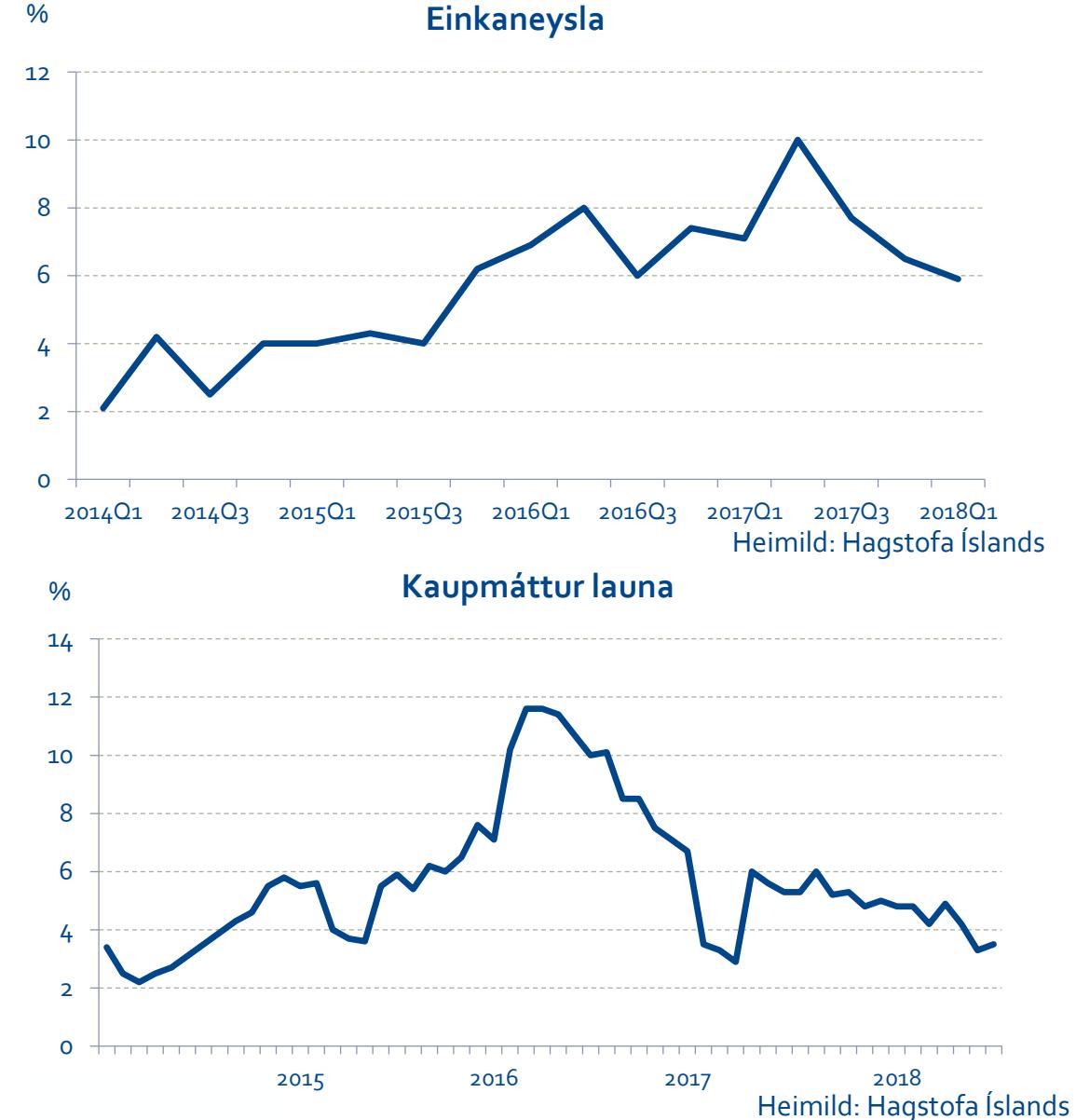
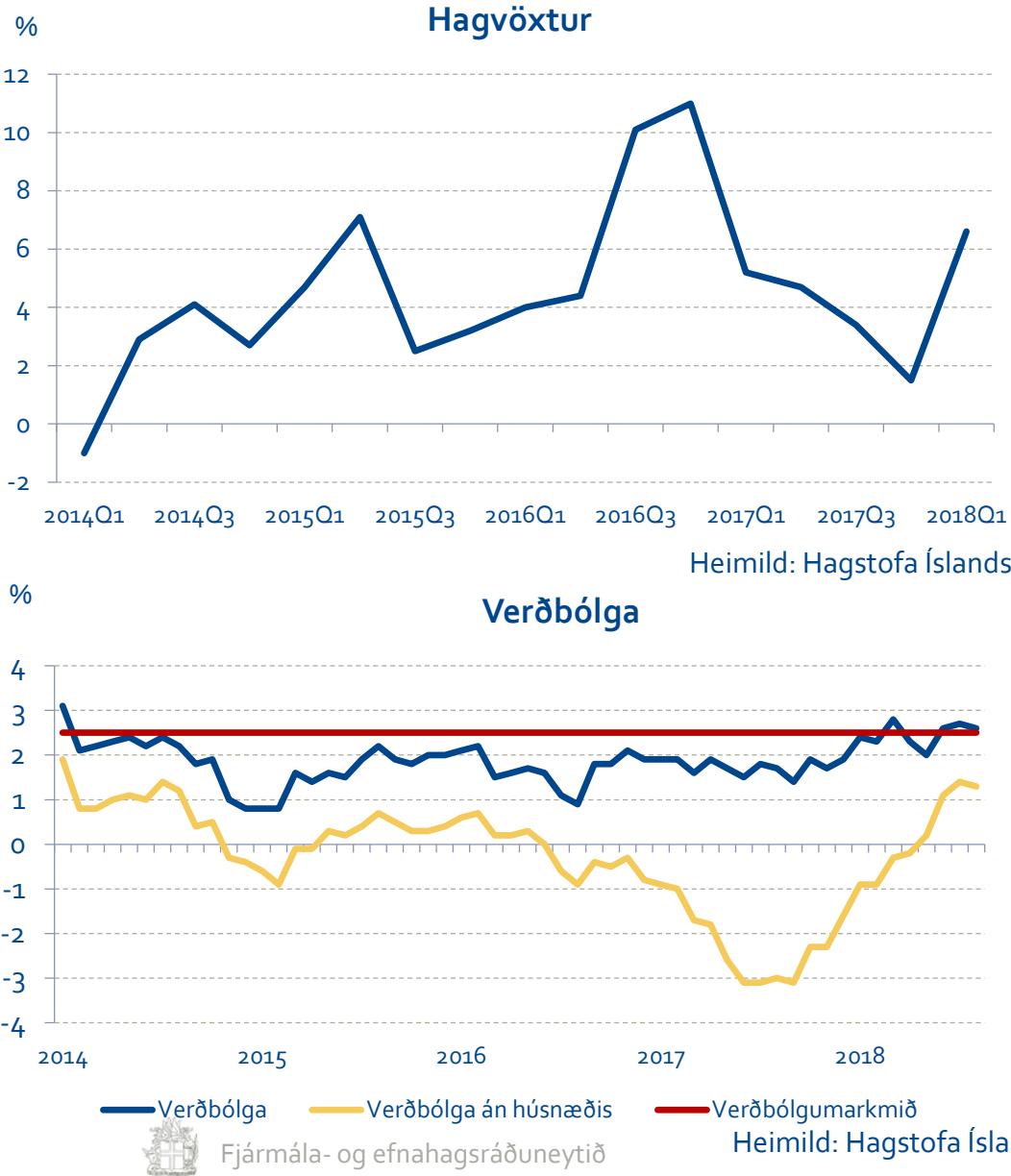

Hægir á hagvexti

- Hagvöxtur 2017, 3,6% (7,5%, 2016)
- Atvinnuleysi (mælt) í júlí 2018, 2,5%
- Verðbólga
  - Vísitala neysluverðs, ágúst 2018, 2,6%
  - Samræmd vísitala neysluv., júní 2018, 1,4%
- Jákvæður viðskiptajöfnuður
- 2,2 milljónir erlendir ferðamenn til Íslands árið 2017

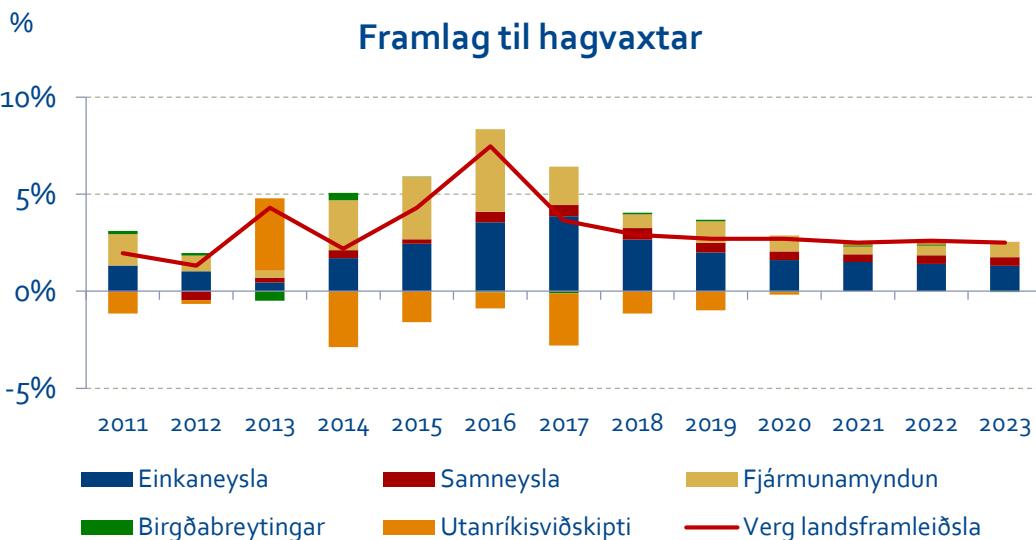

Þróun helstu hagstæða, ársbreyting

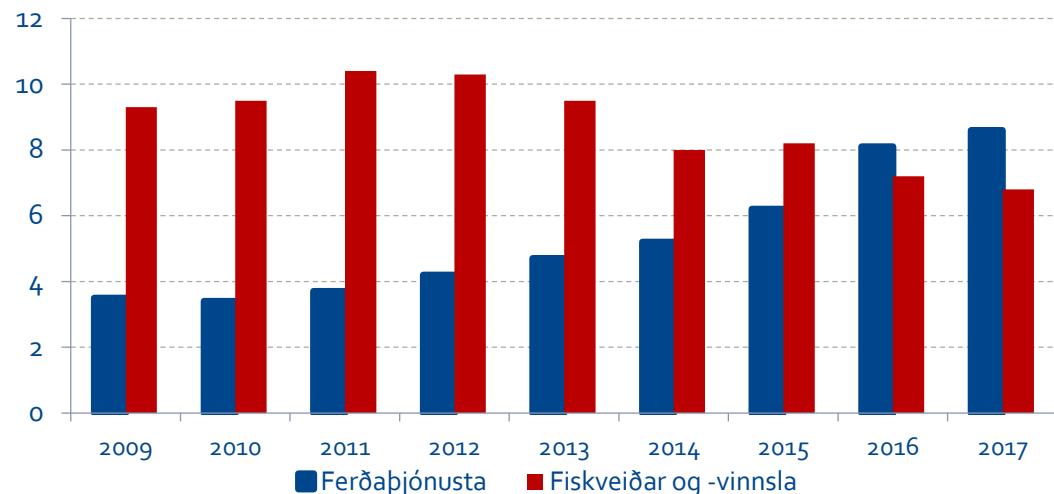
Samsetning hagvaxtar

- Gert er ráð fyrir að einkaneysla verði drifkraftur hagvaxtar á næstu árum auk þess sem fjárfesting og samneysla leggur sitt af mörkum
- Hlutur ferðaþjónustu í VLF hefur vaxið ár frá ári frá árinu 2010
- Hlutur ferðaþjónustu fór árið 2016 upp fyrir hlut fiskveiða og –vinnslu í VLF. Magn fiskveiða hefur þó ekki minnkað heldur hefur VLF aukist samhliða aukningu ferðaþjónustunnar

Heimild: Hagstofa Íslands

Hlutar ferðaþjónustu og fiskveiða og -vinnslu af VLF

Heimild: Hagstofa Íslands

Hlutfall valinna atvinnugreina í VLF 2017, %

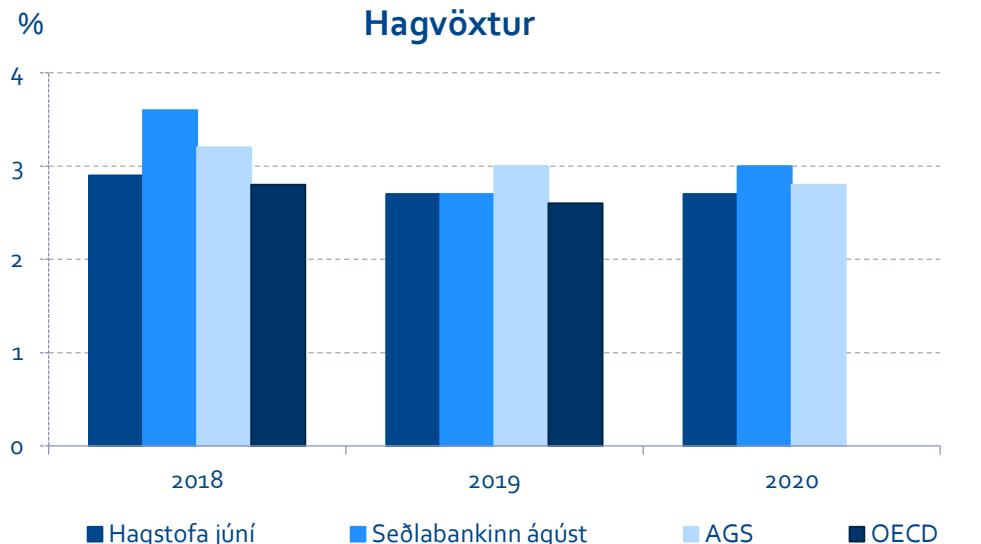
Heimild: Hagstofa Íslands

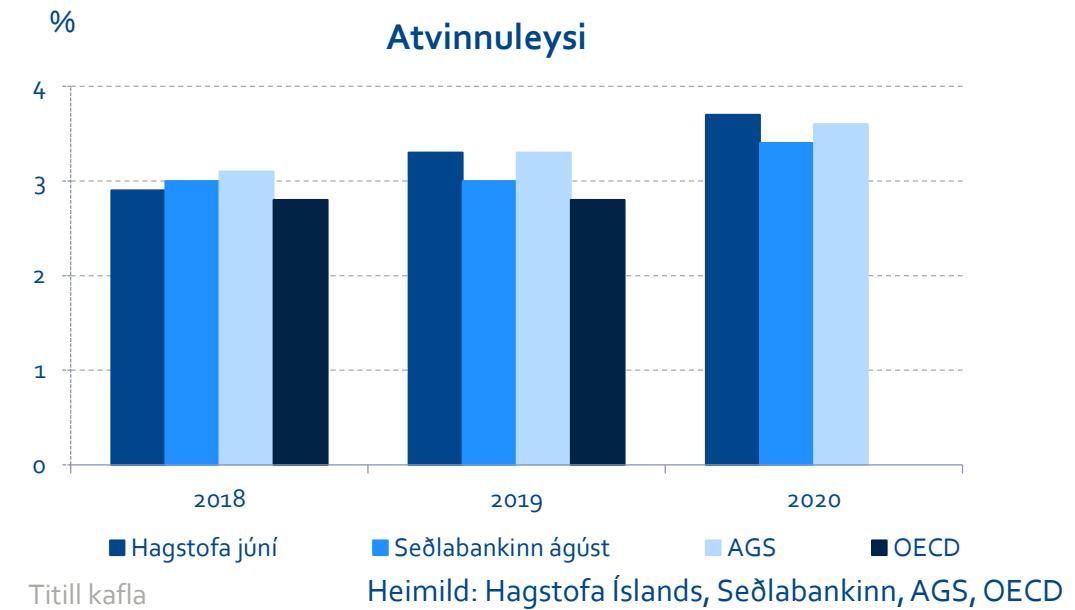
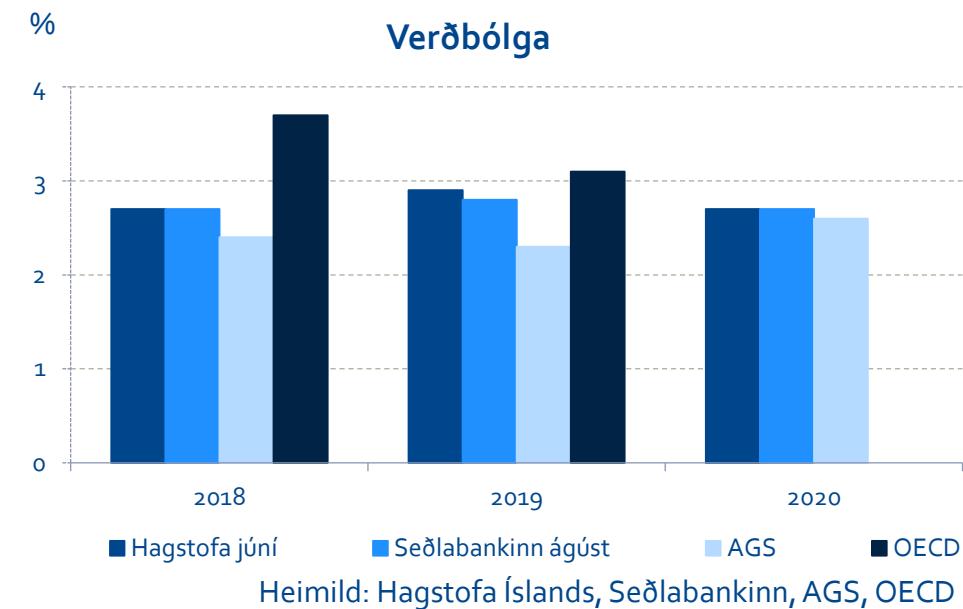
Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Hagspár

- Hagstofa Íslands spáir óbreyttum hagvexti í ár eða 2,9%
- Hagspá Seðlabanki Íslands fyrir 2018 gerir ráð fyrir 3,6% hagvexti og hækkar lítillega frá fyrri spá
- Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn (AGS) og OECD sendu í vor frá sér nýjar spár um íslenska hagkerfið
- Flestar spár (nema AGS) gera ráð fyrir því að verðbólga fari yfir markmið Seðlabankans (2,5%) á þessu ári

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Titill kafla

Helstu þjóðhagsstærðir - Þjóðhagsspá Hagstofunnar

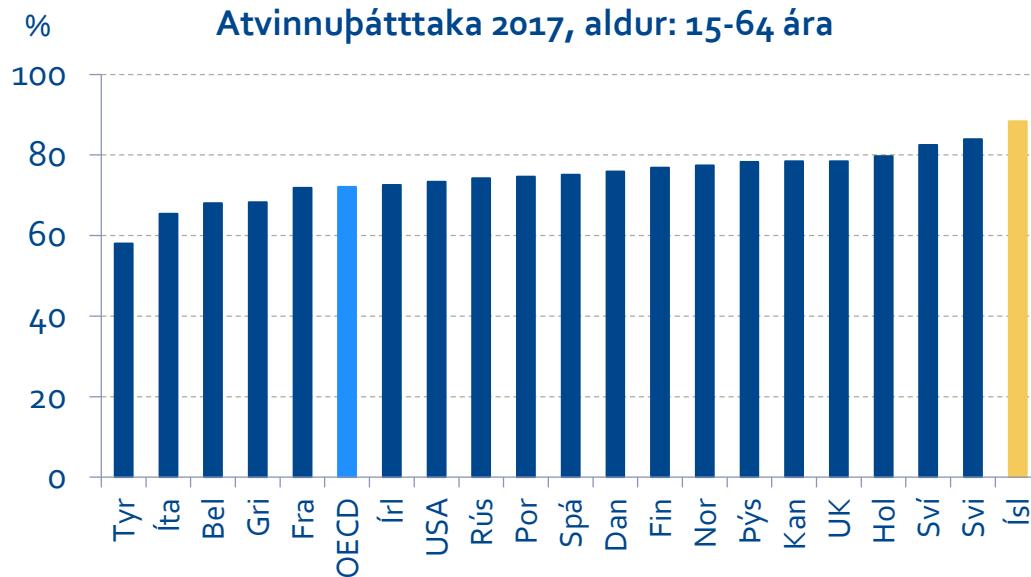
Magnbreyting frá fyrra ári – spá birt 1. júní 2018

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Einkaneysla	5,3	3,9	3,1	2,9	2,7	2,5
Samneysla	2,5	2,1	1,9	1,7	1,9	1,9
Fjármunamyndun	3,2	4,9	3,6	1,7	2,2	3,5
Atvinnuvegir	-1,9	3,1	1,7	-0,1	3,6	3,9
Íbúðarhúsnæði	20,9	12,4	8,2	5,4	4,8	3,6
Starfsemi hins opinbera	14,7	3,6	5,8	4,3	-7,5	1,6
Þjóðarútgjöld	4,2	3,8	2,9	2,4	2,4	2,5
Útflutningur alls	3,4	2,7	2,6	2,6	2,6	2,4
Innflutningur alls	6,4	5,1	3	2,4	2,3	2,5
Verg landsframleiðsla	2,9	2,7	2,7	2,5	2,6	2,5

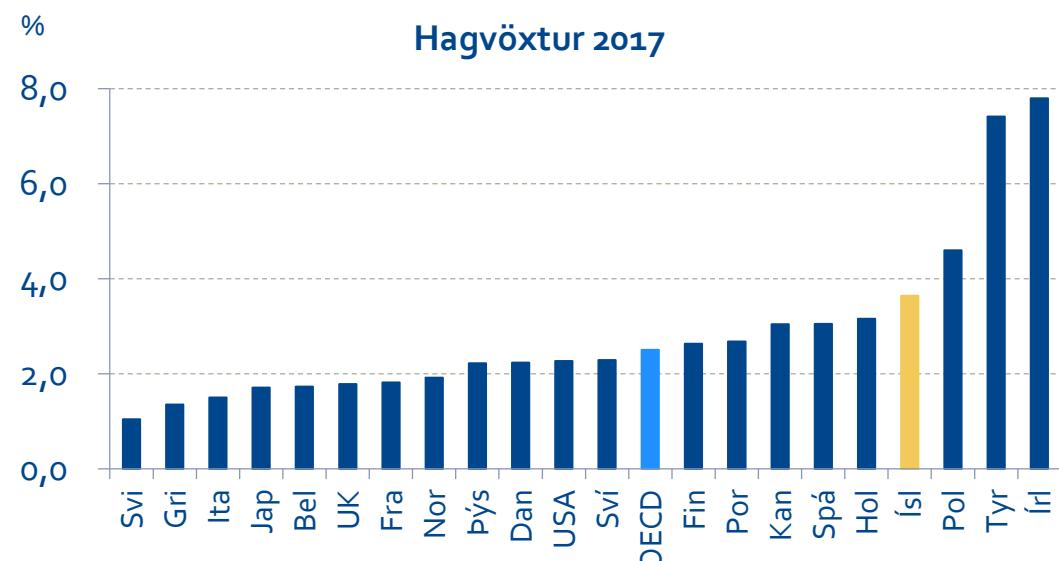

Alþjóðlegur samanburður

- Hægt hefur á hagvexti á Íslandi á árinu 2017 en hann er ennþá vel yfir meðaltali OECD
- Atvinnuþáttaka er hér mest meðal ríkja OECD, bæði meðal karla og kvenna
- Atvinnuleysi á Íslandi var 3% á árinu 2017

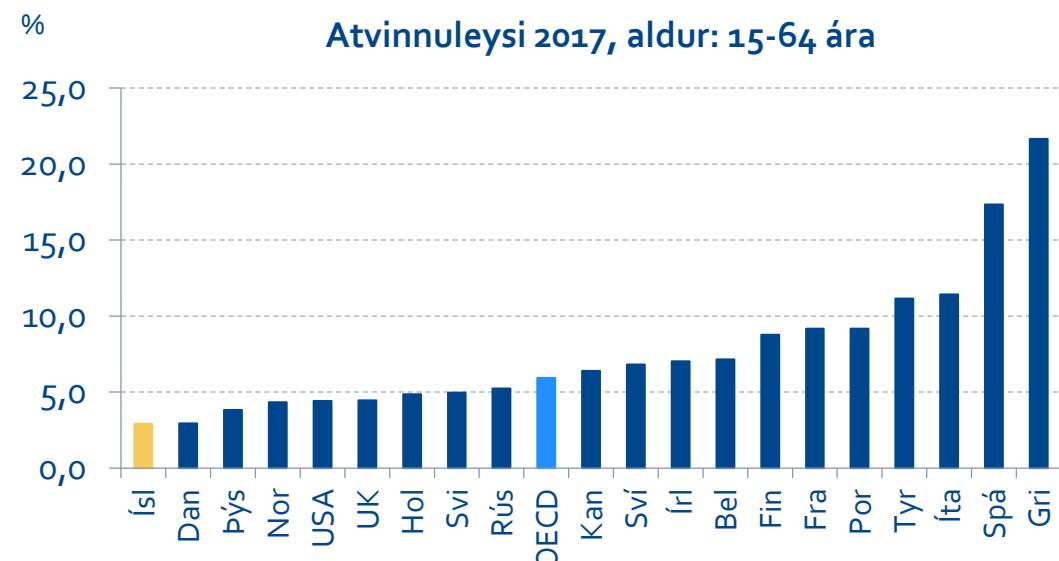

Heimild: OECD

Heimild: OECD

Atvinnuleysi 2017, aldur: 15-64 ára

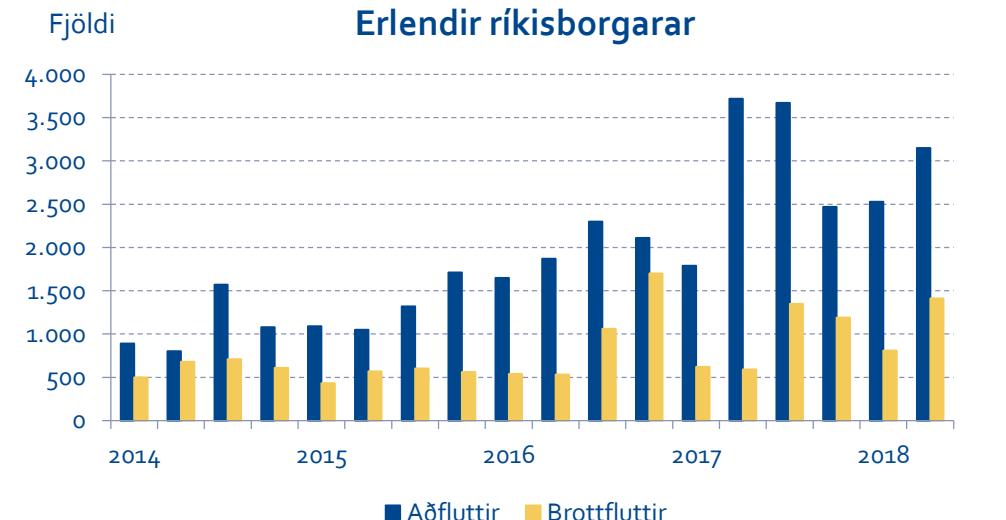
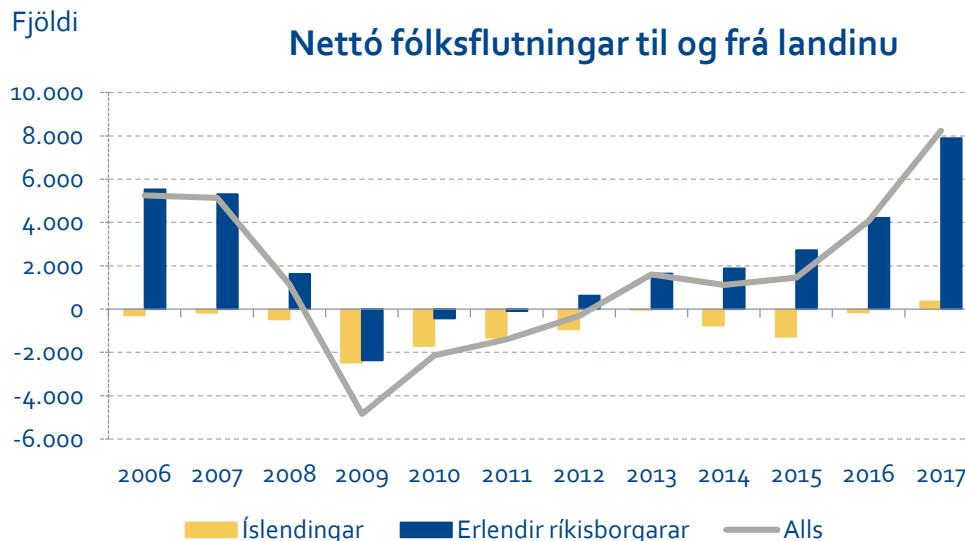
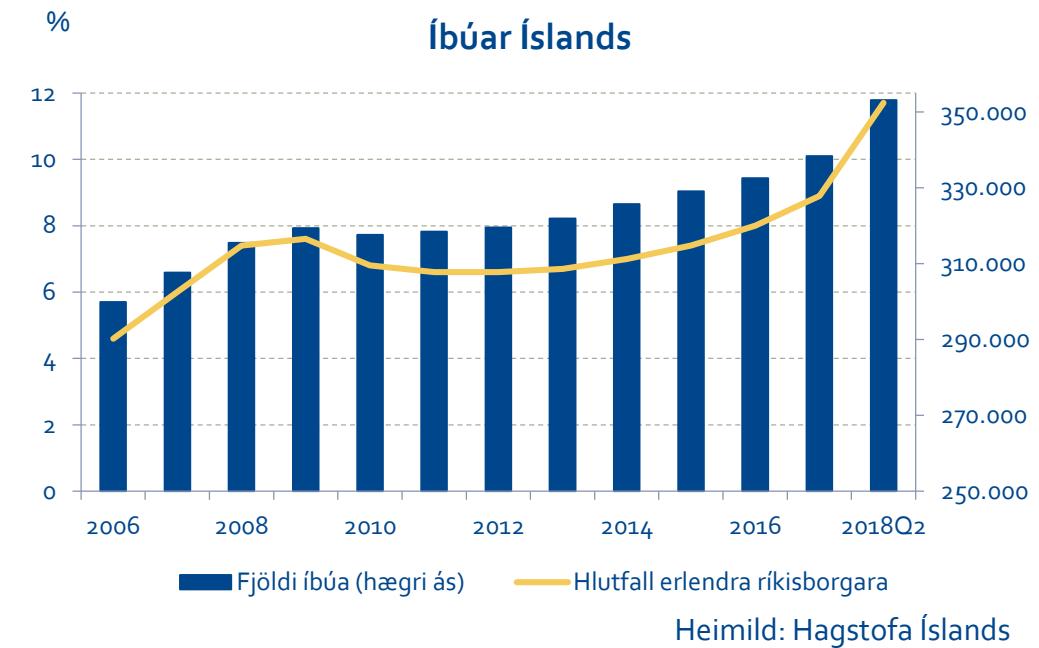

Heimild: OECD

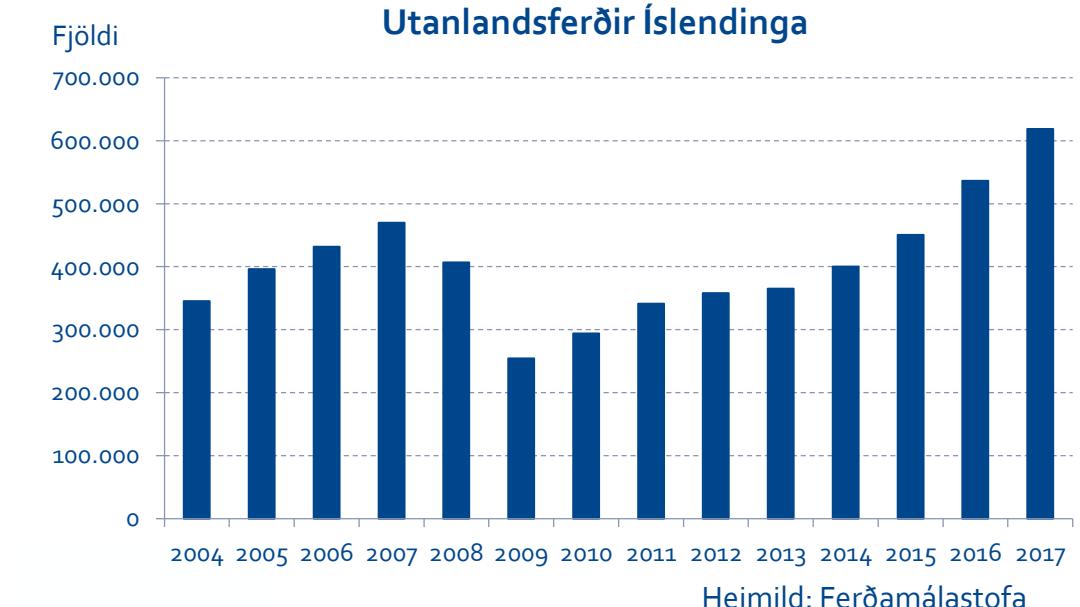
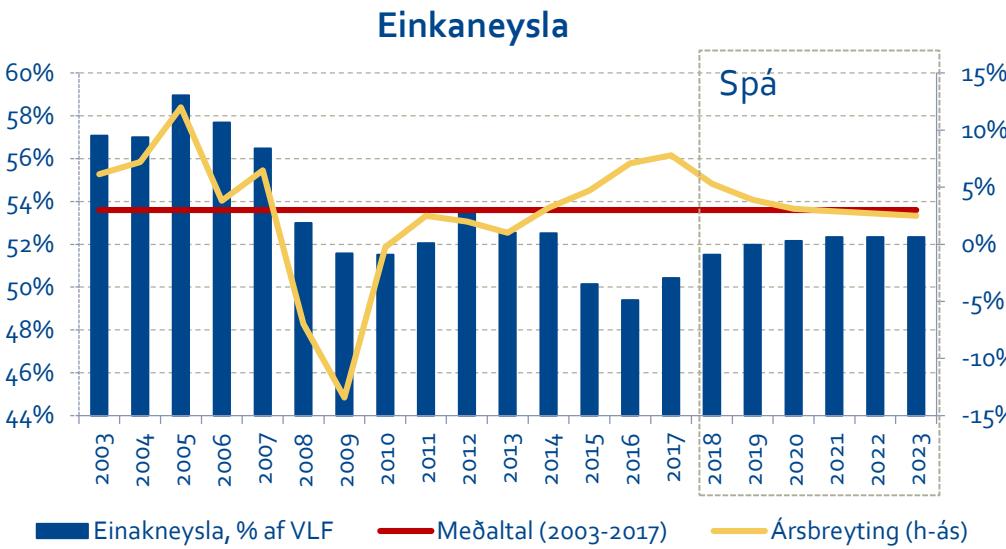
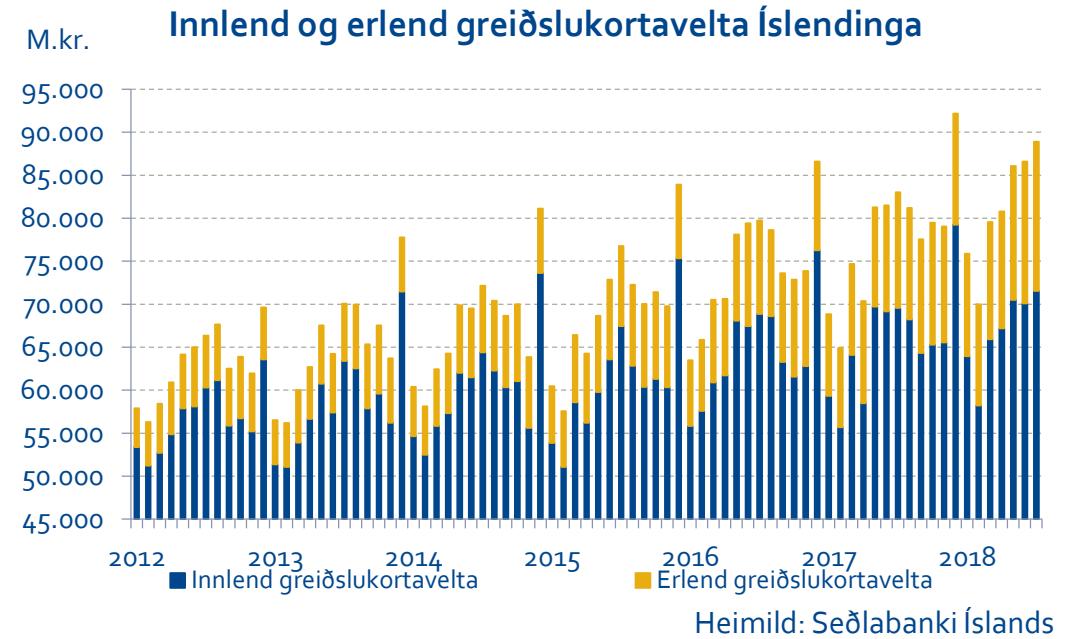
Íbúar

- Fjöldi íbúa á 2. ársfjórðungi 2018: 353.070
- Lífslíkur (2017): Karlar: 80,6, konur: 83,9
- Erlendir ríkisborgarar (2. ársfj. 2018): 41.280, eða 11,7% af íbúum Íslands
- Á öðrum ársfjórðungi 2018 fluttu 3.150 erlendir ríkisborgarar til landsins en 1.410 frá því

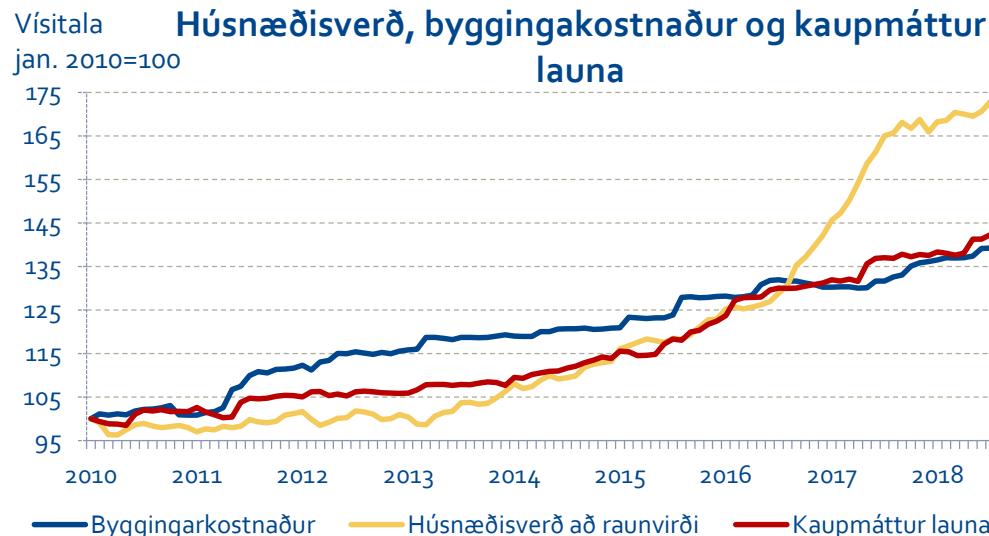
Einkaneysla

- Mikill vöxtur einkaneyslu frá árinu 2013
- Einkaneysla sem hlutfall af VLF er enn undir langtíma meðaltali
- Brottfarir Íslendinga frá Keflavíkurflugvelli hafa aukist, sérstaklega frá 2015
- Aukinn vöxtur í greiðslukortaveltu Íslendinga

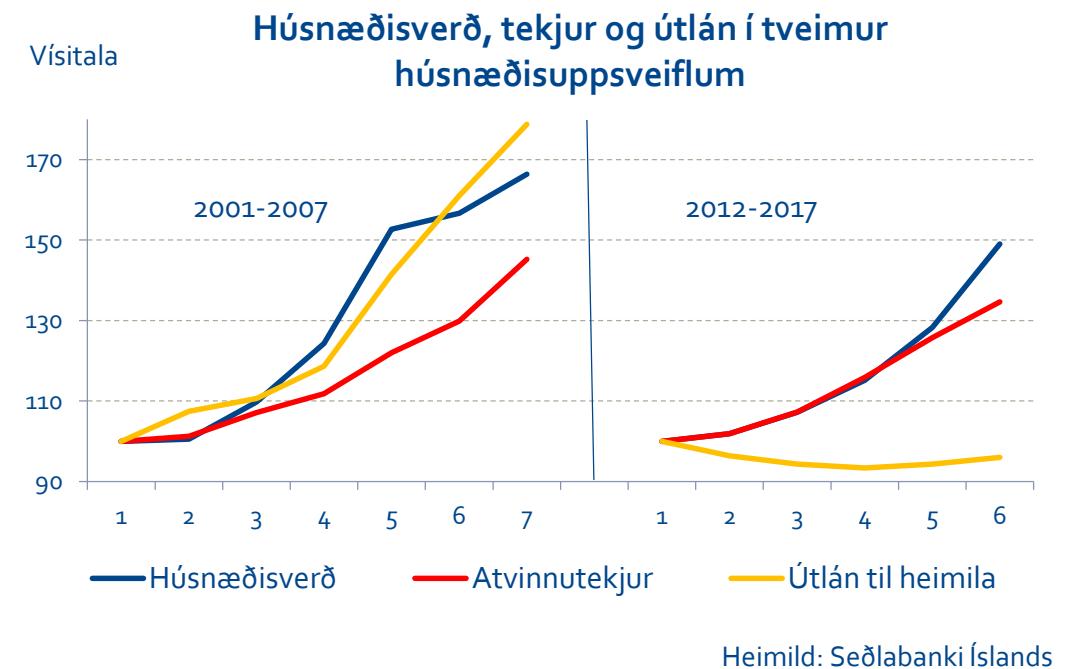

Húsnæðismarkaður

- Húsnæðisverð er hátt í sögulegu samhengi og virðist hafa hækkað umfram launavöxt frá árinu 2016
- Frá miðju ári 2017 hefur þó hægt á raunhækkun húsnæðisverðs
- Nýbyggingar íbúðahúsnæðis hafa ekki getað annað eftirspurn vegna íbúafjölgunar og aukningar ferðaþjónustu
- Íbúðafjárfesting hefur aukist verulega og er gerir hagspá Hagstofunnar ráð fyrir að aukningin verði 20,9% í ár og 12,4% á næsta ári

Heimild: Hagstofa Íslands

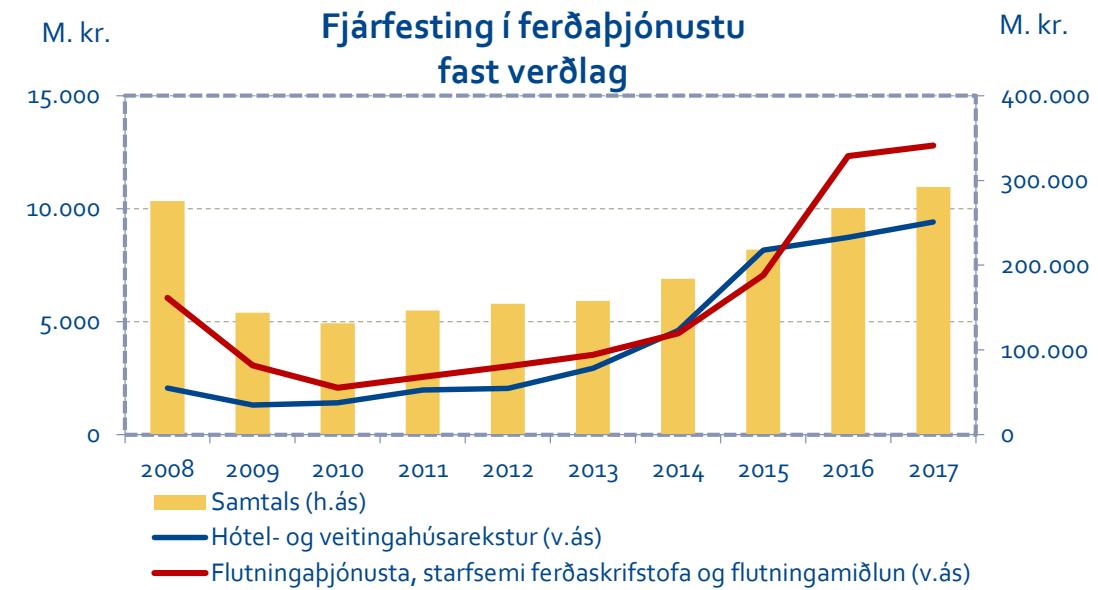
Heimild: Seðlabanki Íslands

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

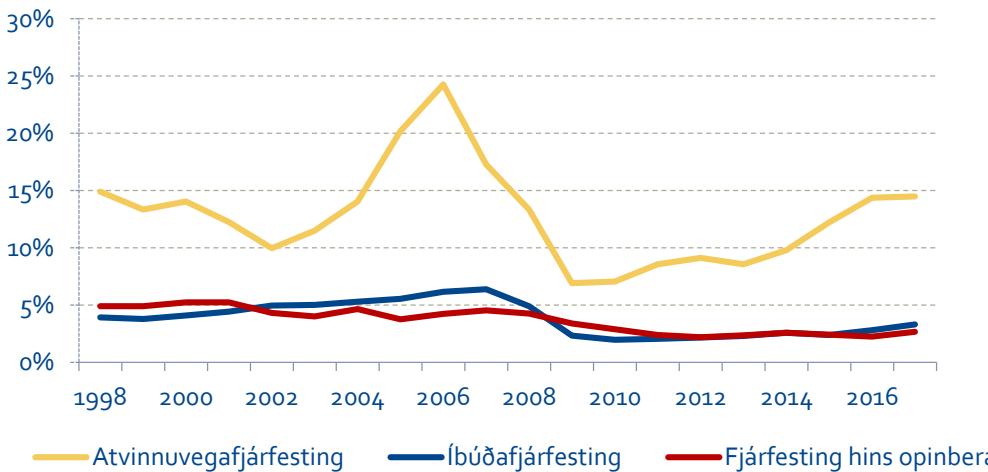
Fjárfesting

- Atvinnuvegafjárfesting hefur hækkað sem hlutfall af VLF á síðustu árum
- Lán til ferðaþjónustufyrirtækja hafa aukist verulega á undanförnum misserum í samræmi við aukna fjárfestingu í greininni
- Í lok ársins 2016 námu útlán til ferðaþjónustufyrirtækja 8,5% af lánum til einkageirans

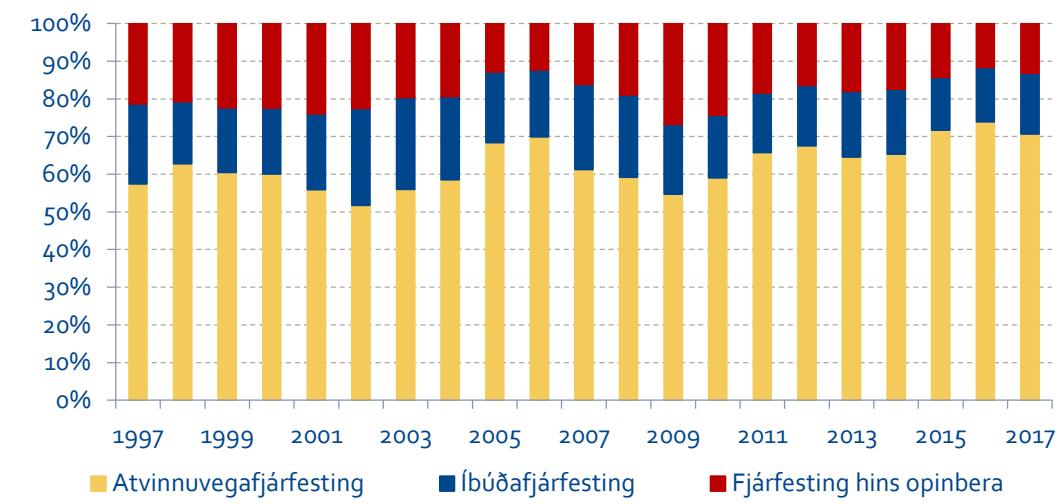

Heimild: Hagstofa Íslands

Fjárfesting, hlutfall af VLF

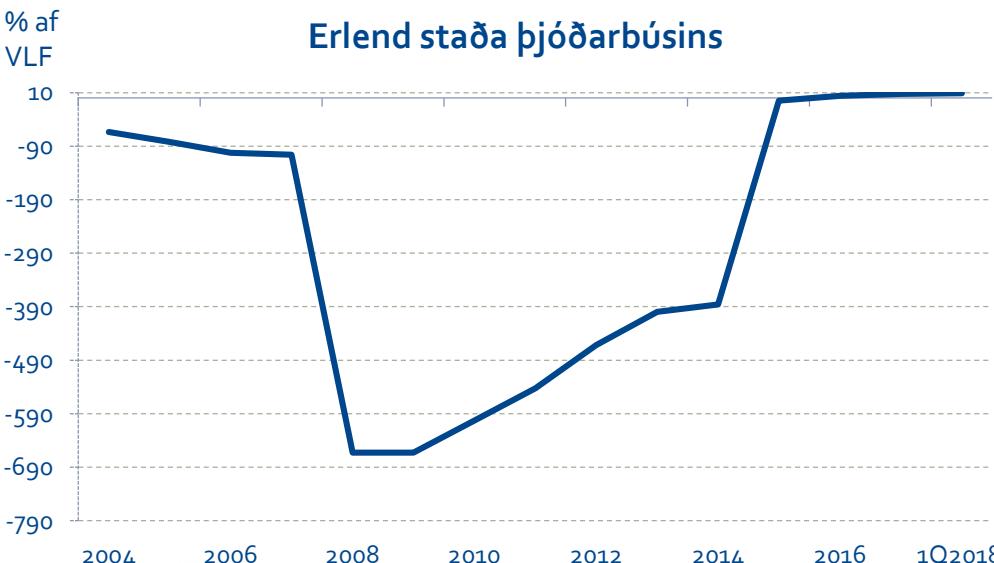

Fjárfesting, hlutfall af heild

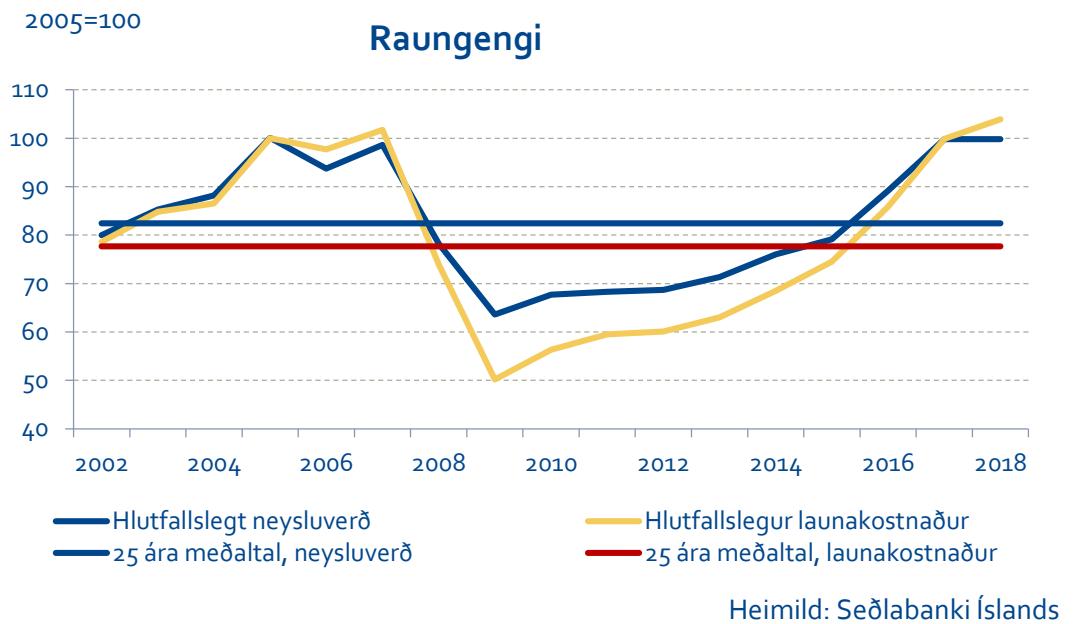
Ytri staða þjóðarbúsins

- Raungengi miðað við hlutfallslegt neysluverð hefur hækkað verulega frá haustinu 2009
- Hækkun raungengis má rekja að mestu leyti til hækkunar á nafngengi krónunnar
- Hrein erlend staða þjóðarbúsins hefur batnað verulega og var í fyrsta skipti jákvæð í lok ársins 2016. Í lok fyrsta ársfjórðungs 2018 stóð hún í 9% af VLF

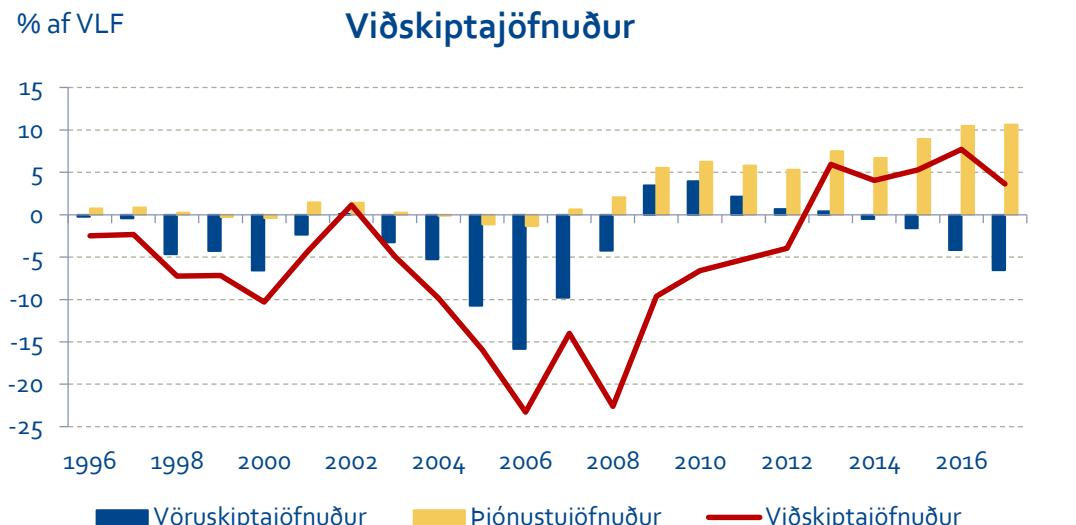

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Heimild: Seðlabanki Íslands

Heimild: Seðlabanki Íslands

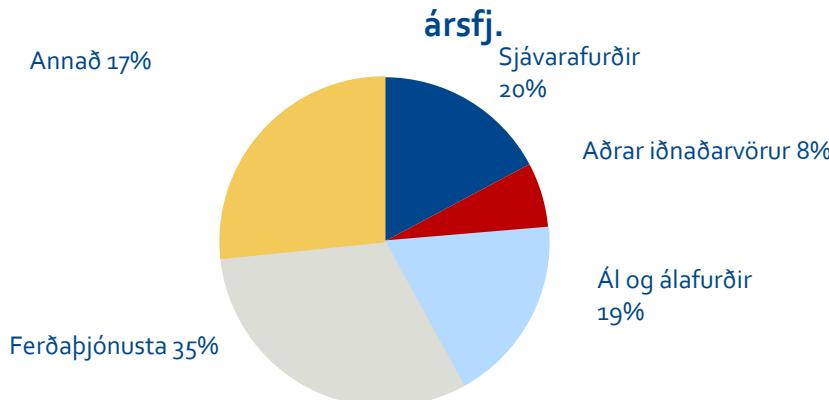

Heimild: Seðlabanki Íslands

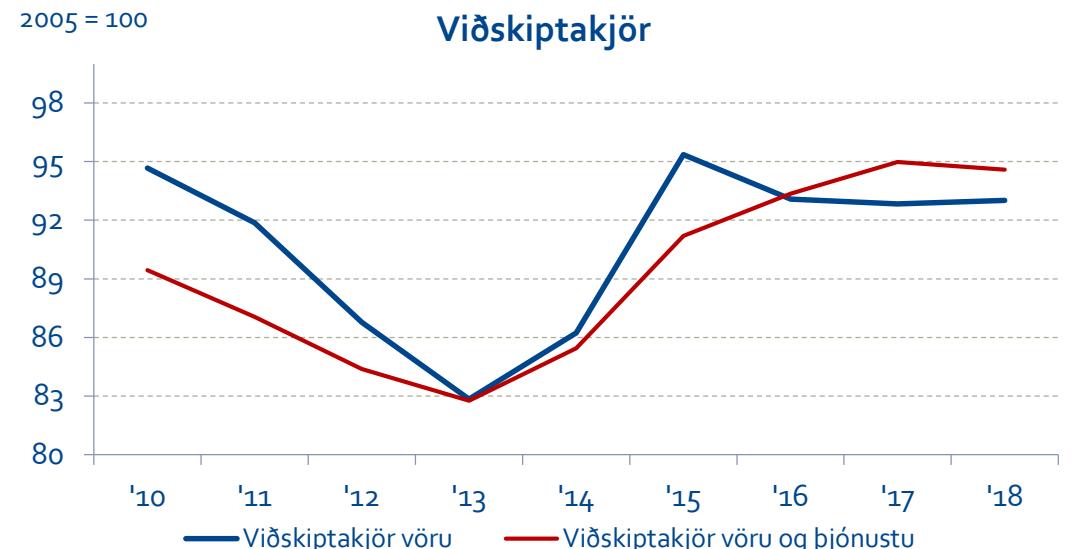
Utanríkisviðskipti og viðskiptakjör

- Viðskiptakjör hafa batnað verulega og útflutningur vaxið hratt frá árinu 2013
- Hækkun gengis krónunnar stafar að miklu leyti af hröðum vexti ferðaþjónustu, betri viðskiptakjörum og bættri ytri stöðu þjóðarbúsins
- Hlutfall ferðaþjónustu af heildarútfutningi vöru og þjónustu árið 2017 hækkaði um 4 prósentustig frá fyrra ári og er nú 35%
- Afgangur á vöru- og þjónustujöfnuði á fyrsta ársfjórðungi 2018 nam 4,7 ma.kr.

Heildarútfutningur vöru og þjónustu 2018, 1.

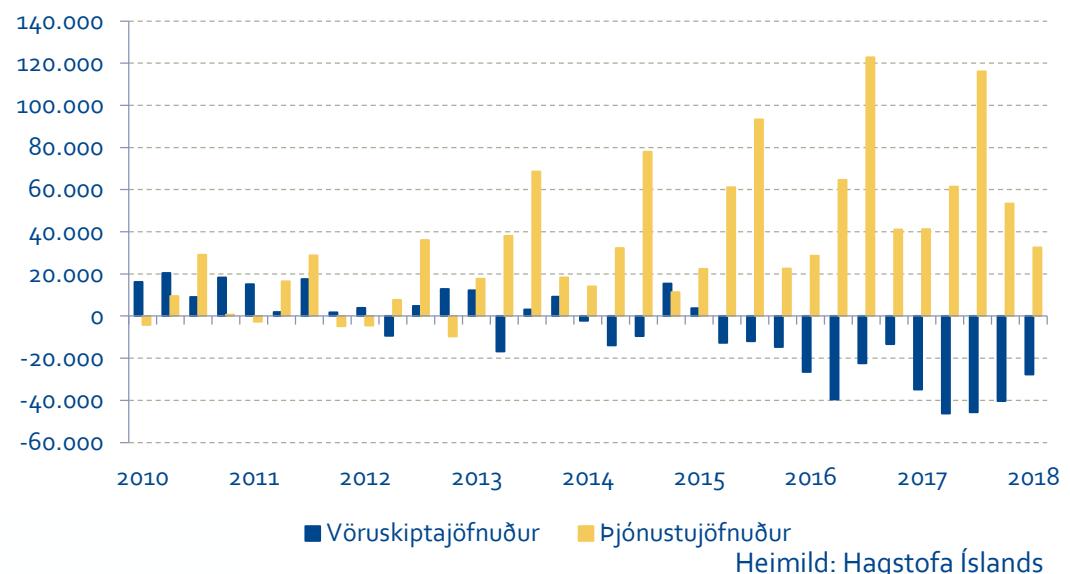

Heimild: Hagstofa Íslands

Heimild: Seðlabanki Íslands, PM 2018/2

Vöru- og þjónustujöfnuður, ársfj. tölur

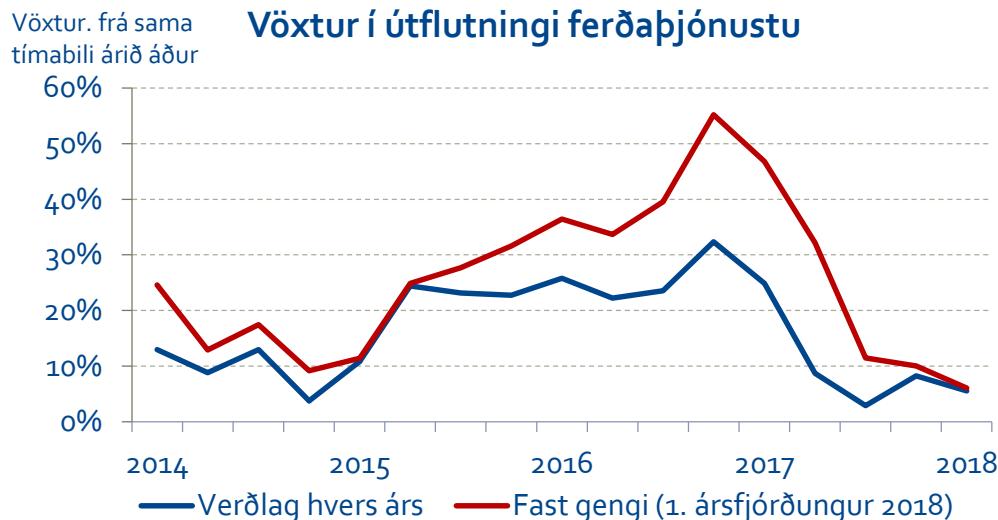

Heimild: Hagstofa Íslands

Utanríkisviðskipti

- Tekjur af erlendum ferðamönum hérlandis og erlendis námu 95 ma.kr. á fyrsta ársfjórðungi 2018 og jukust um 5,5% á verðlagi hvers árs frá sama tímabili árið áður
- Þjónustujöfnuðurinn viðheldur viðskiptaafgangi
- Hlutur ferða- og samgöngubjónustu í þjónustuútflutningi nam 82% á fyrsta ársfjórðungi 2018, þar af var hlutur ferðabjónustu 47%.

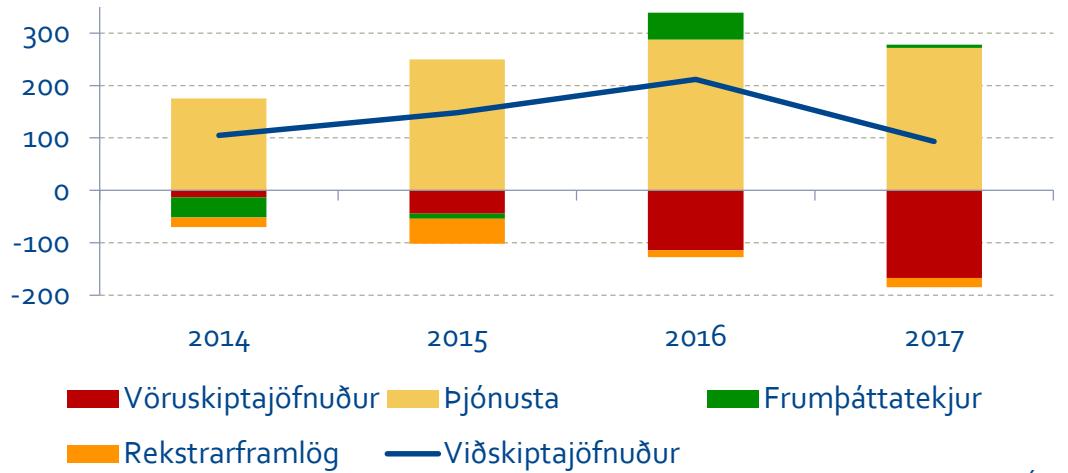

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Heimild: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands

Ma.kr.

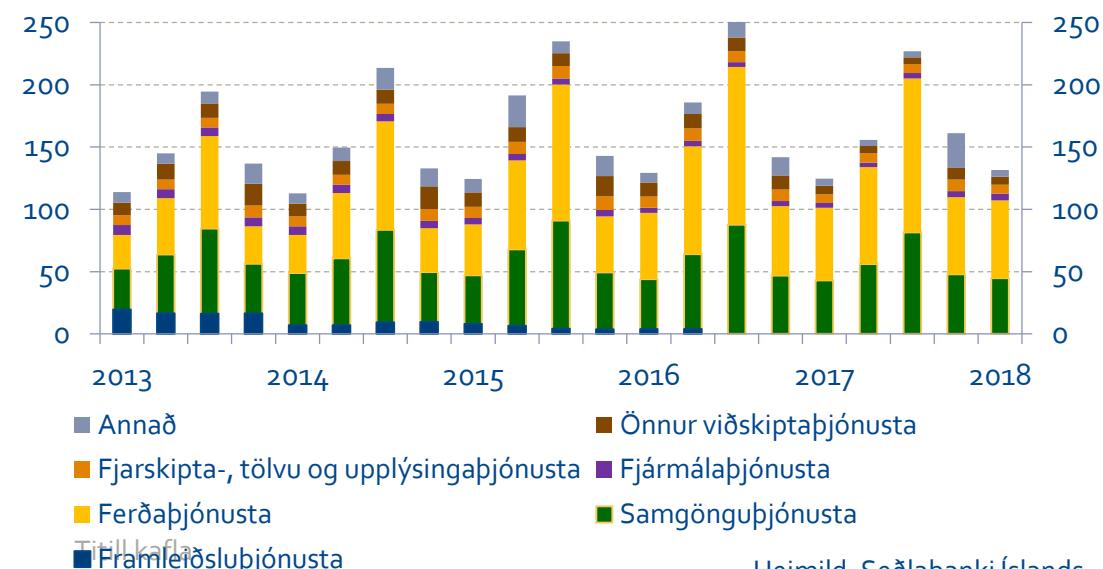
Viðskiptajöfnuður og undirliðir, á föstu gengi

Heimild: Seðlabanki Íslands

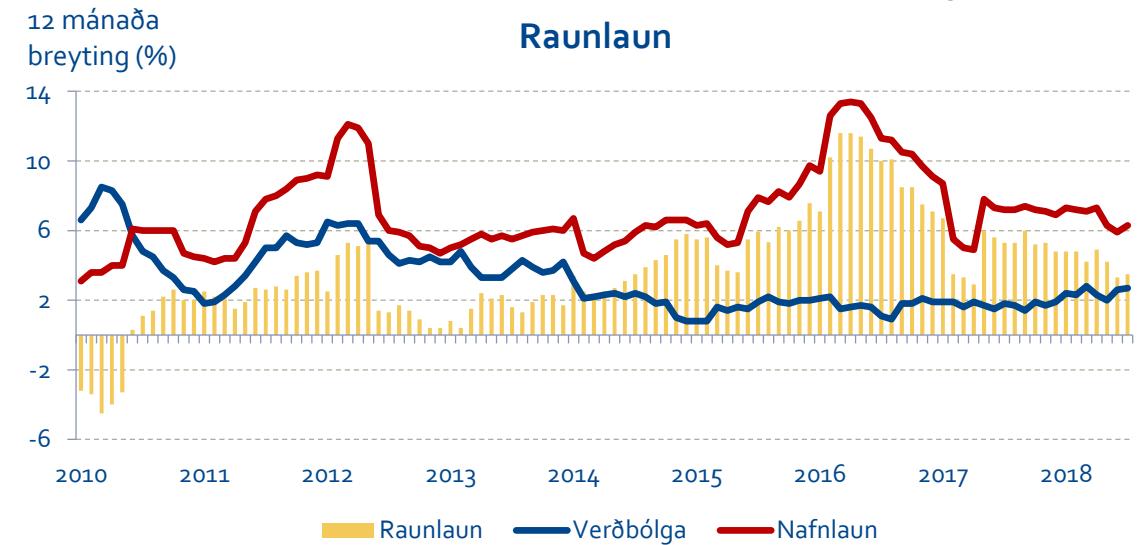
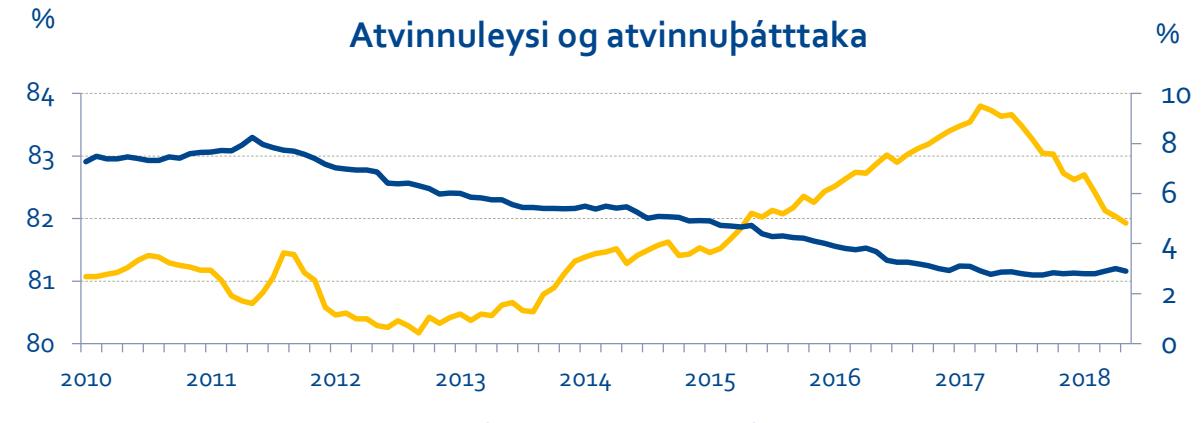
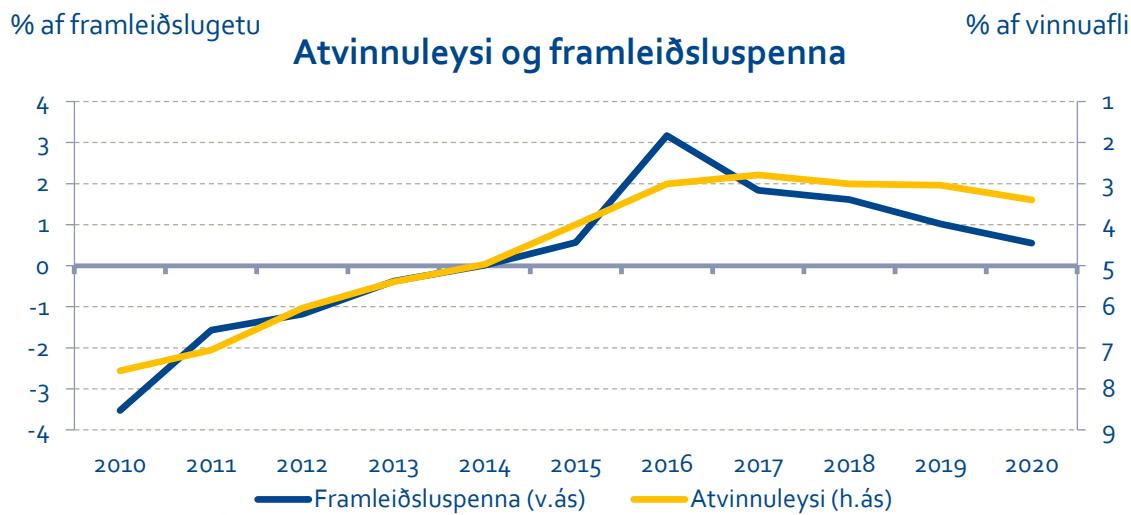
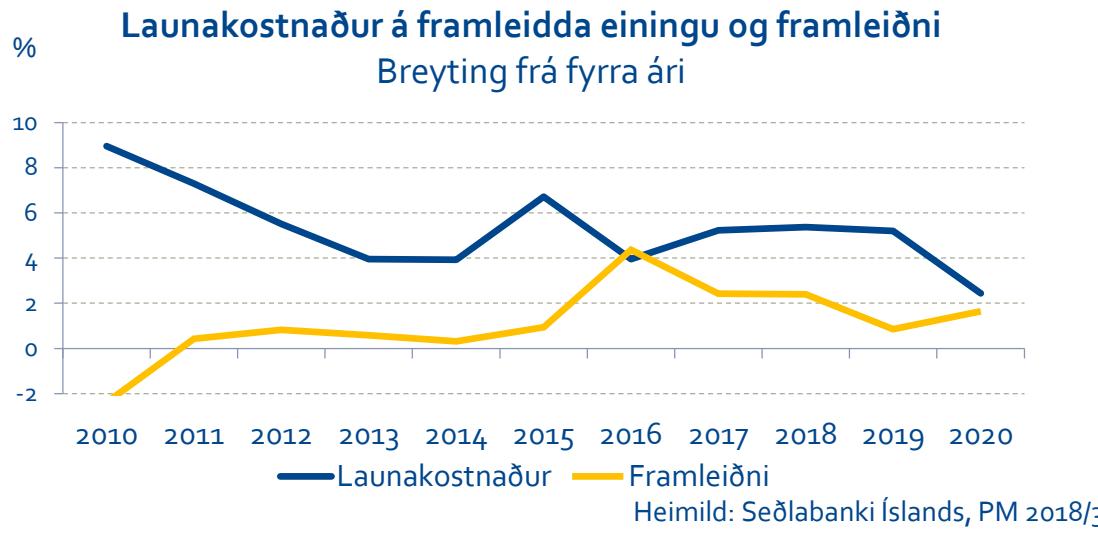
Ma. kr.

Útflutningur þjónustu, ma.kr. á föstu gengi

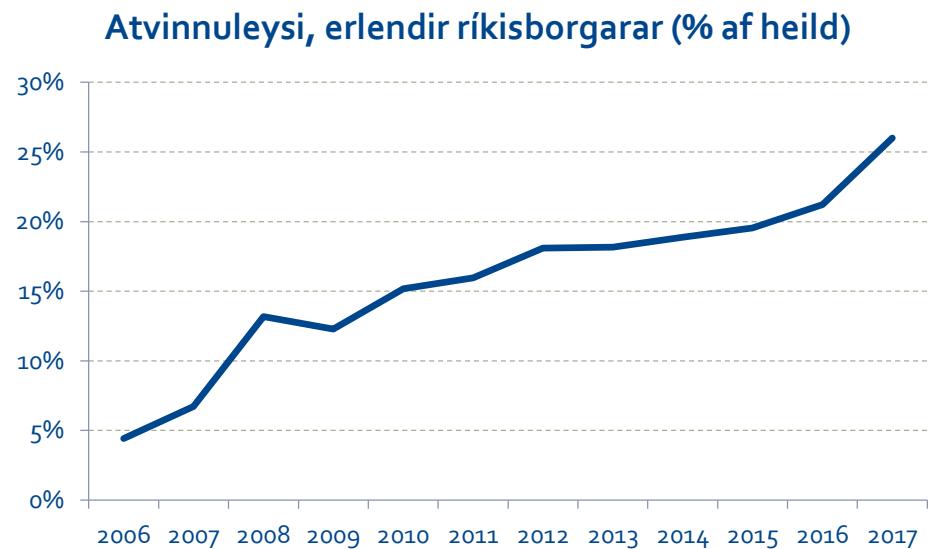
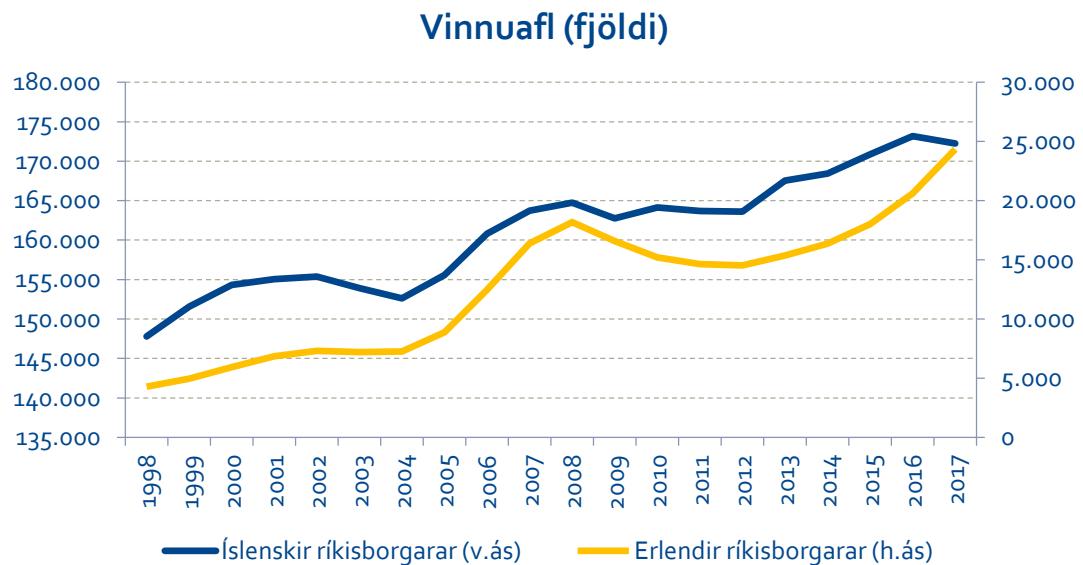
Heimild: Seðlabanki Íslands

Vinnumarkaður

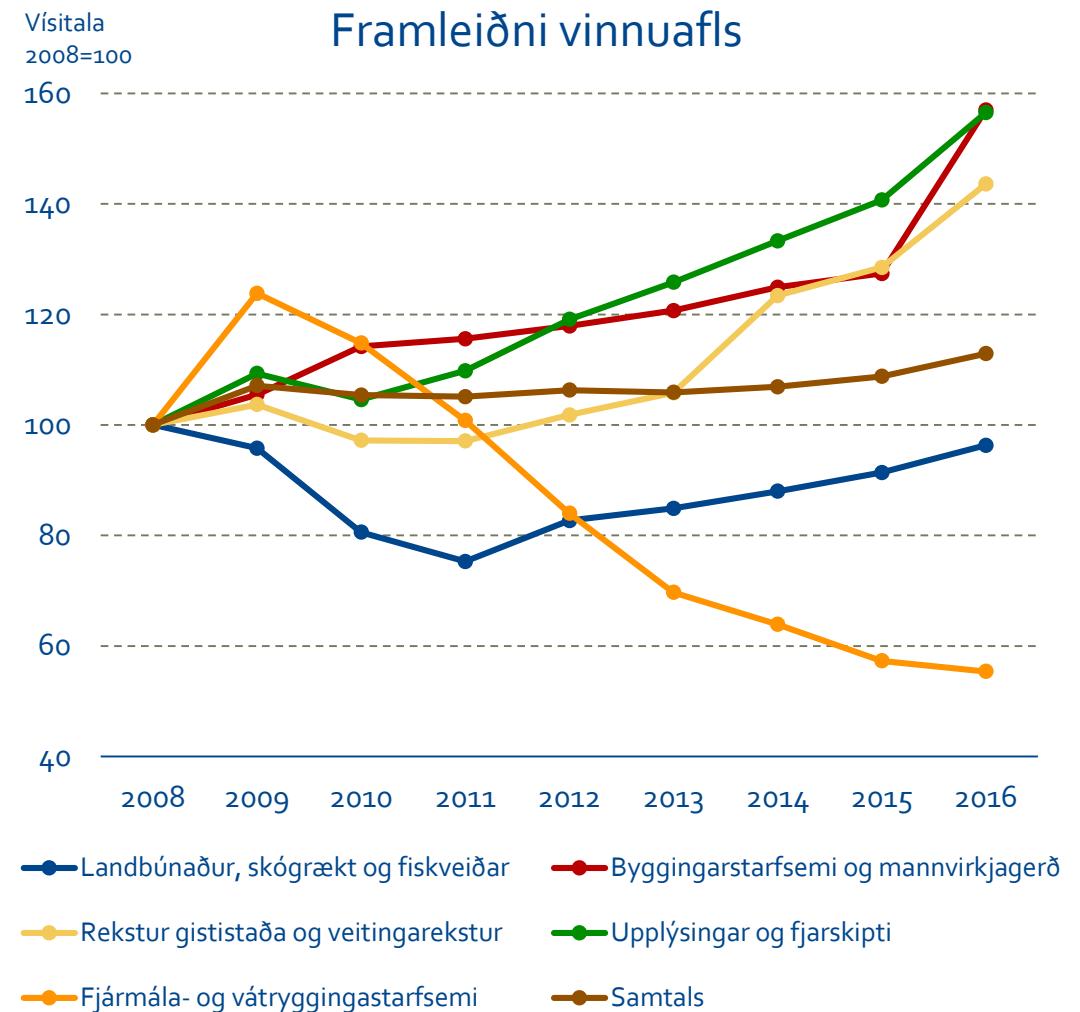
Vinnumarkaður

- Frá árinu 1996 voru flestir erlendir innflytjendur til Íslands pólskir ríkisborgarar, nema árið 2004, þegar portúgalskir ríkisborgarar voru fjölmennastir
- Í árslok 2017 voru 24.340 erlendir ríkisborgarar á vinnumarkaði, 12,4% af mannfjölda á vinnumarkaði
- Hlutfall erlendra ríkisborgara af skráðu atvinnuleysi var 26% í árslok 2017

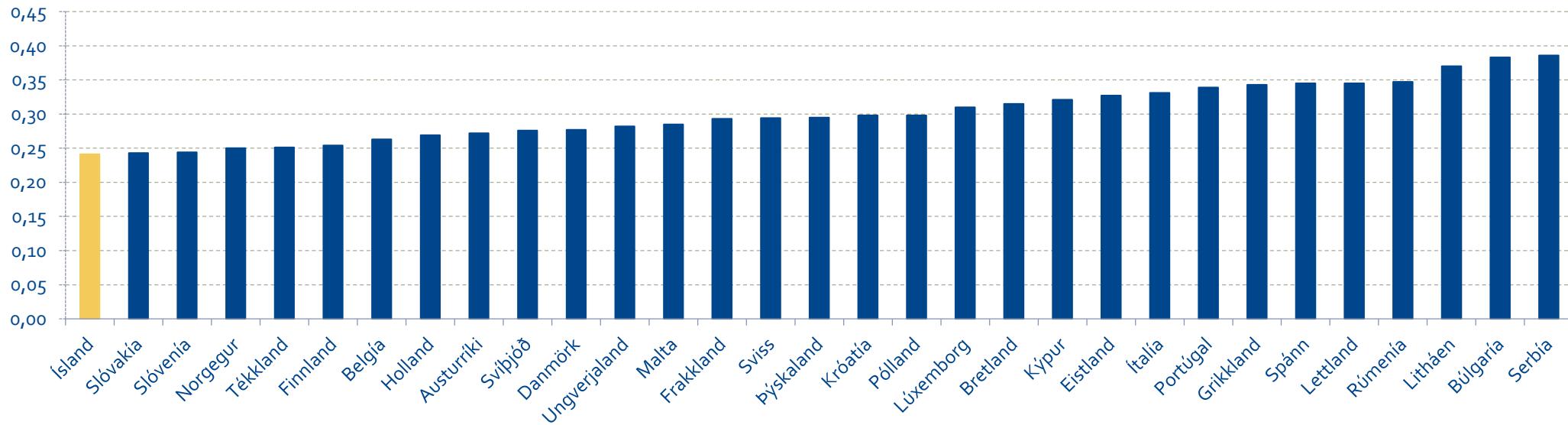
Framleiðni vinnuafls

- Framleiðni vinnuafls hefur aukist undanfarin ár
- Aukning framleiðni var mest í byggingastarfsemi og mannvirkjagerð, ferðaþjónustu og í upplýsinga- og fjarskiptageiranum.
- Framleiðni er þó enn nokkuð minni en á hinum norðurlöndunum.

Gini-stuðullinn í Evrópu árið 2016

- Gini-stuðullinn er alþjóðlegur mælikvarði á tekjujöfnuð. Stuðullinn er frá 0, sem endurspeglar fullkominn jöfnuð (þegar allir hafa sömu tekjur) og 1, sem gefur til kynna fullkominn ójöfnuð.
- Gini-stuðullinn er hvergi í Evrópu lægri en á Íslandi

Heimild: Eurostat

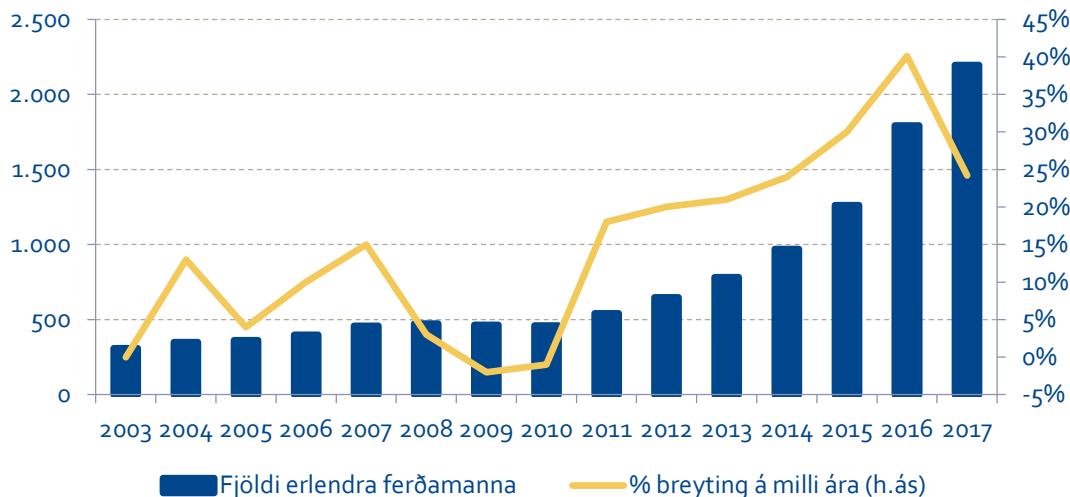

Ferðapjónusta

- Heildarfjöldi erlendra ferðamanna til Íslands var um 2,2 milljónir árið 2017. Það er 24% aukning frá 2016
- Hægir verulega á fjölgun ferðamanna
- Bandaríkjamenn og Bretar eru fjölmennastir af erlendum ferðamönnum í Leifsstöð eða 41% af öllum ferðamönnum á árinu 2017

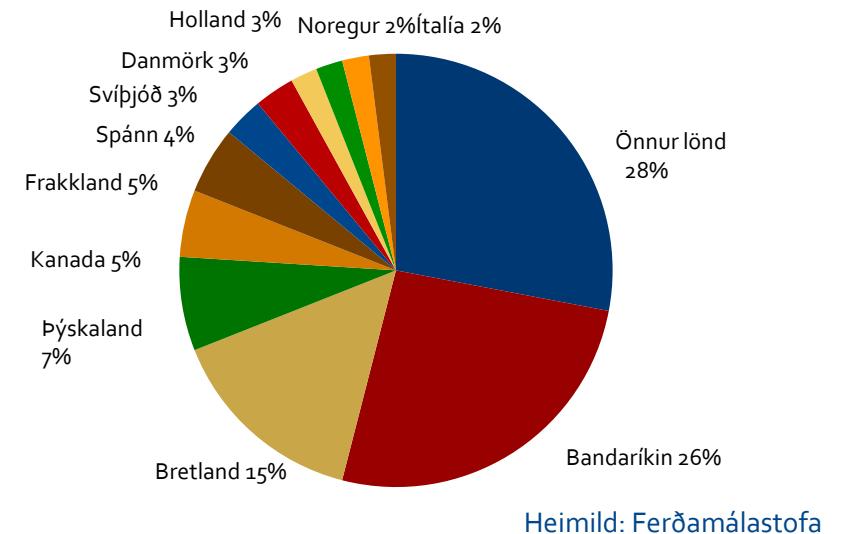
Þús.

Erlendir ferðamenn á Íslandi

Heimild: Ferðamálstofa

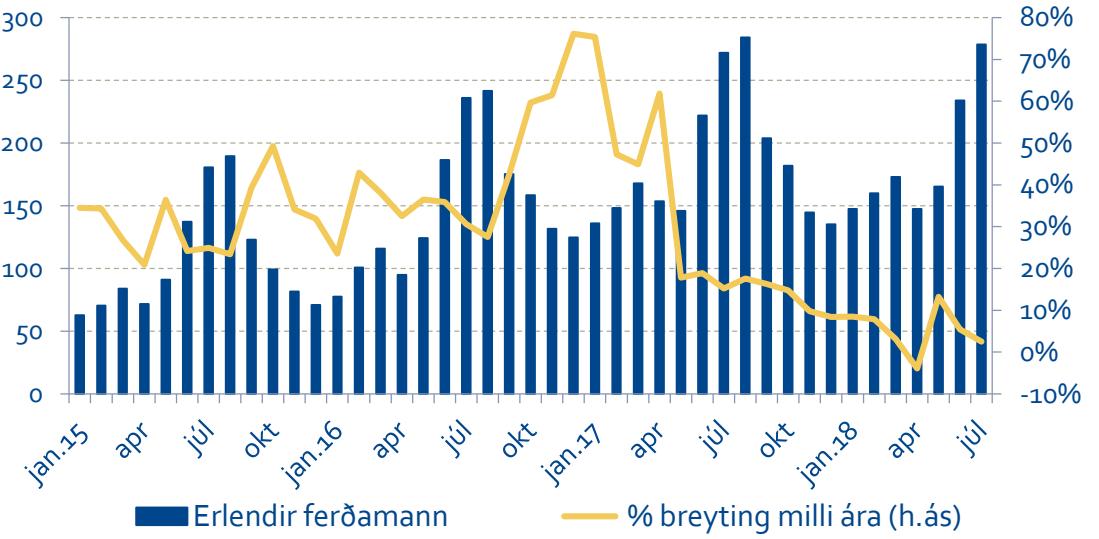
Erlendir ferðamenn í Leifsstöð 2017

Heimild: Ferðamálstofa

Þús.

Komur erlendra ferðamanna á Leifsstöð (mán. tölur)

Heimild: Ferðamálstofa

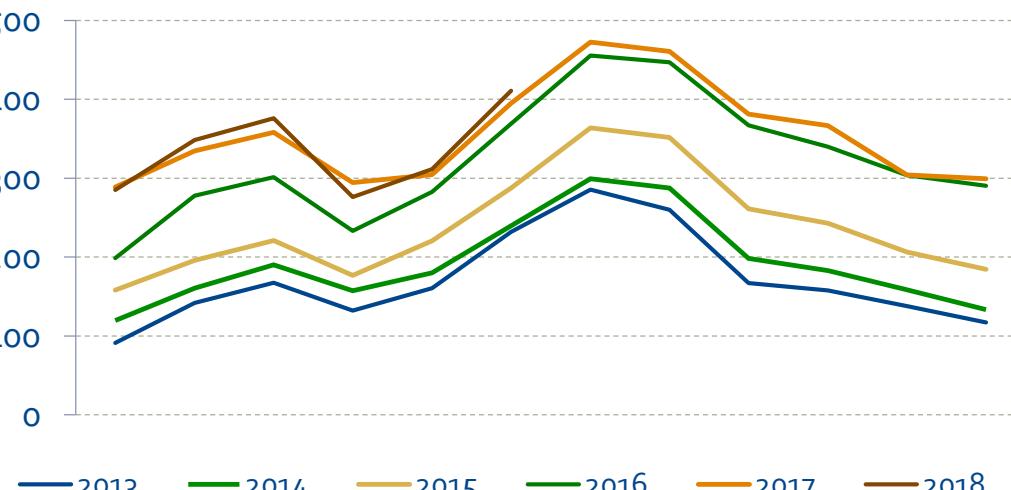
Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Ferðaþjónusta

- Gistinóttum á hótelum fjölgæði um 4% í júní frá sama mánuði árið áður
- Fjöldi gistenátta jókst um 10% milli 2016 og 2017
- Dregið hefur úr nýtingu gistiþýmis. Herbergjanýting í júní á höfuðborgarsvæðinu var 82,8%, sem er lækkun um 4,7 prósentustig frá júní í fyrra þegar hún var 87,5%. Á sama tíma hefur framboð gistiþýmis á höfuðborgarssvæðinu aukist um 5,5% mælt í fjölda herbergja

Þús.

Gistinætur á hótelum (jan-des)

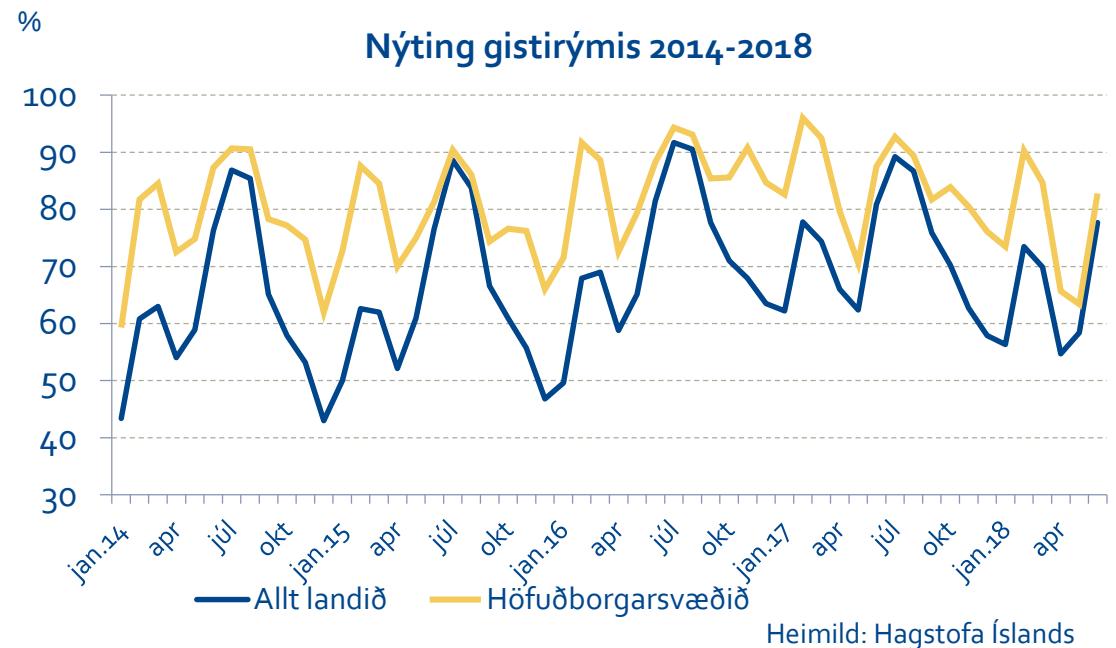

Heimild: Hagstofa Íslands

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

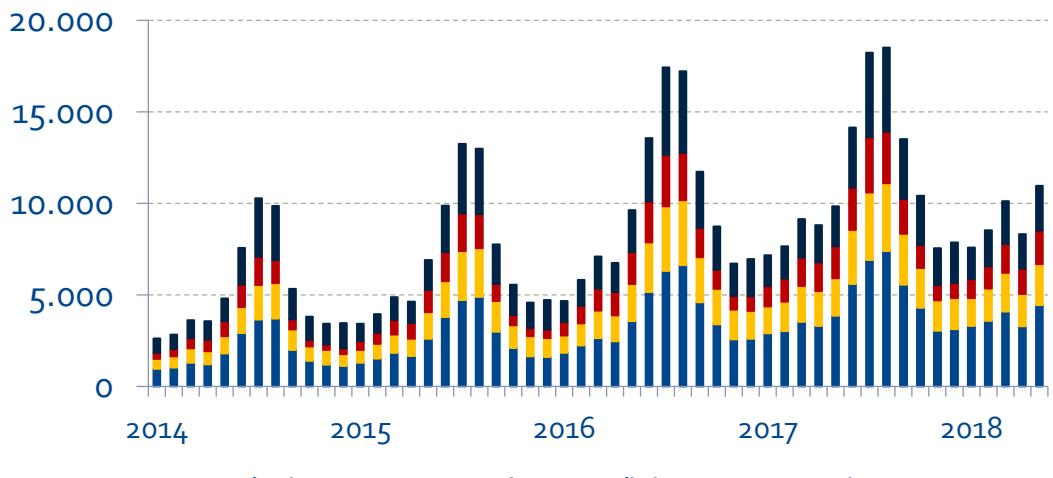
Nýting gistiþýmis 2014-2018

Heimild: Hagstofa Íslands

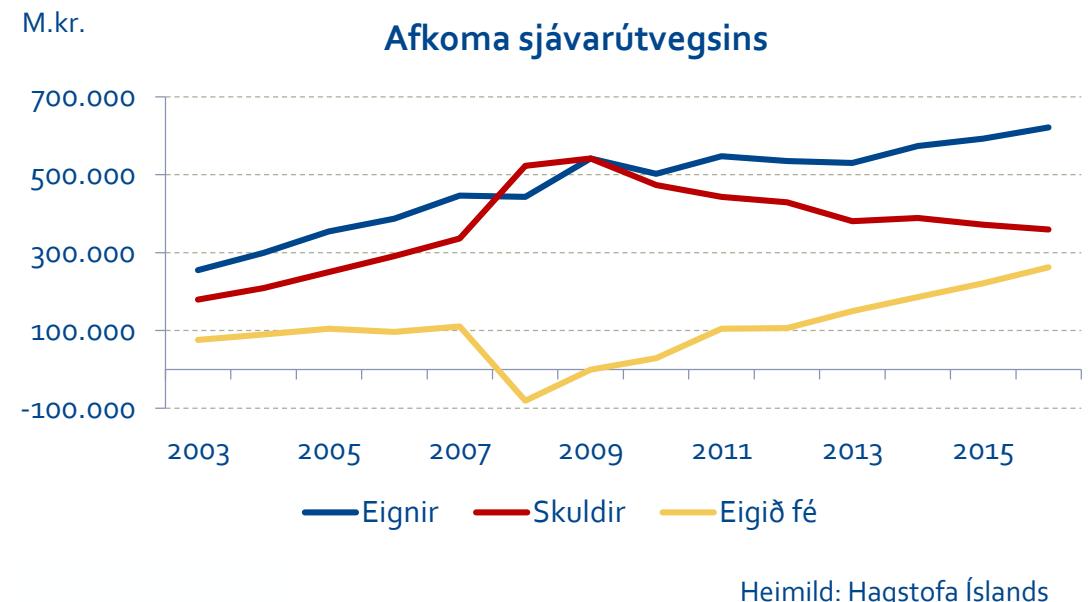
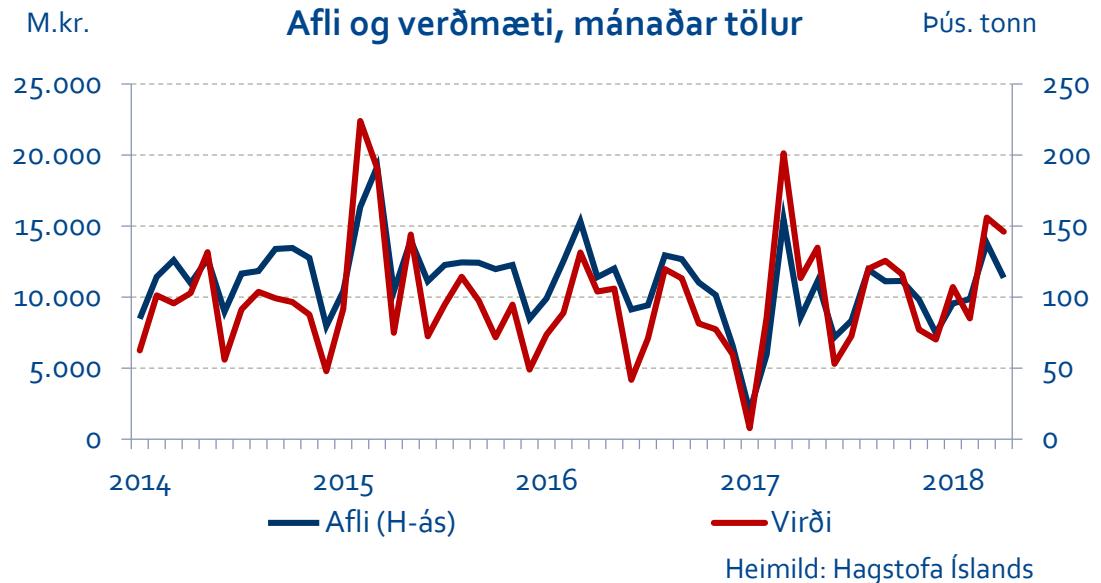
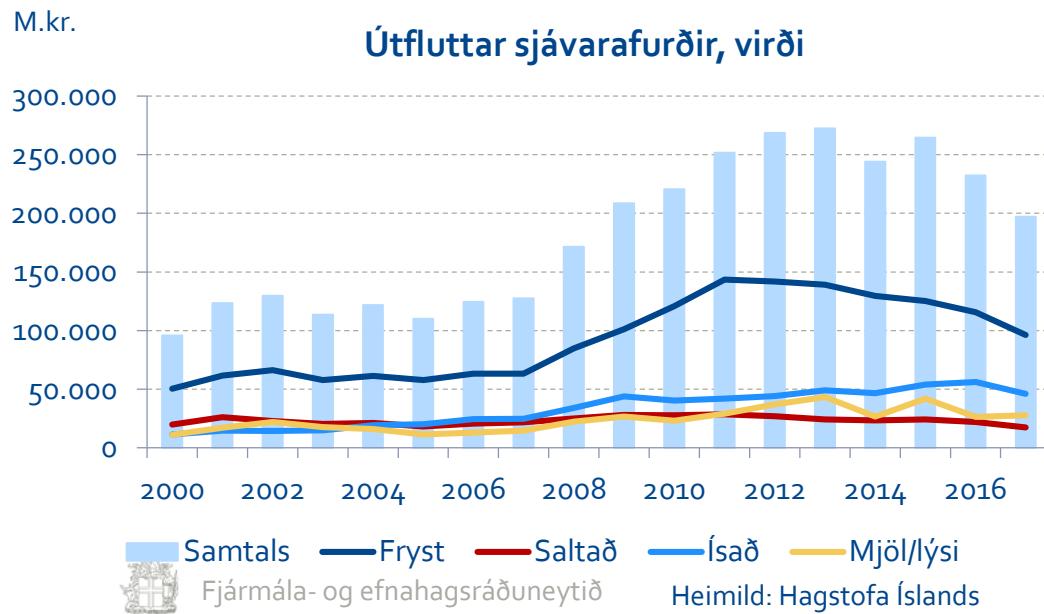
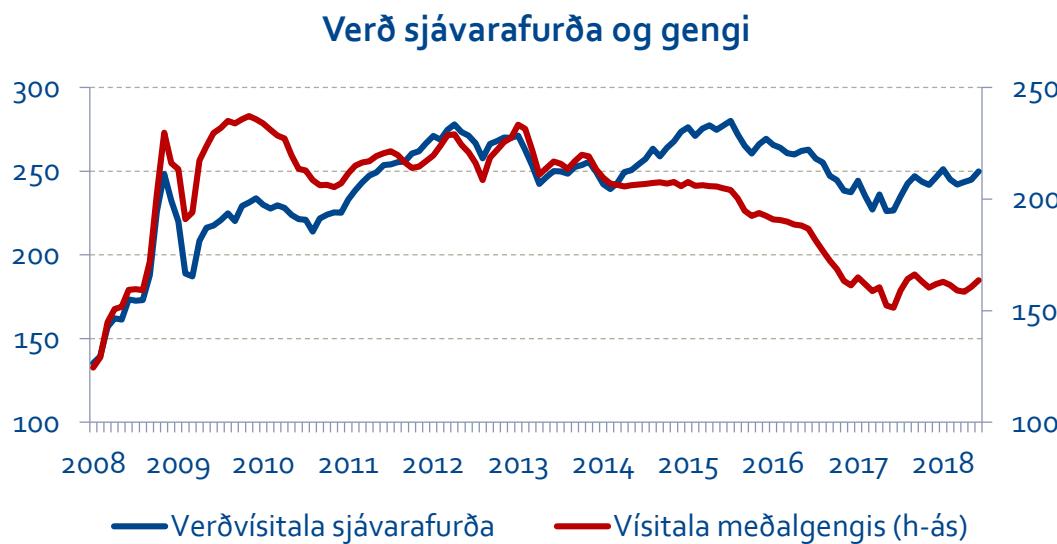
M. kr.

Kreditkortanotkun erlendra ferðamanna

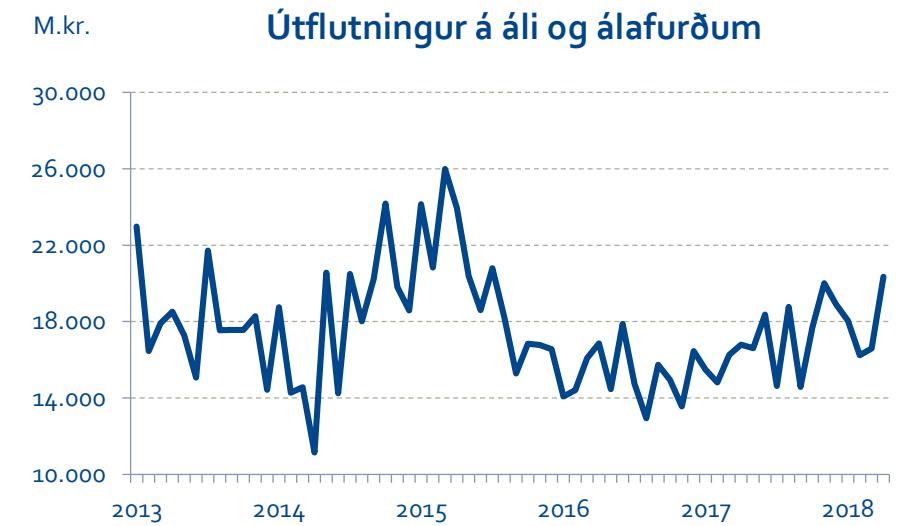
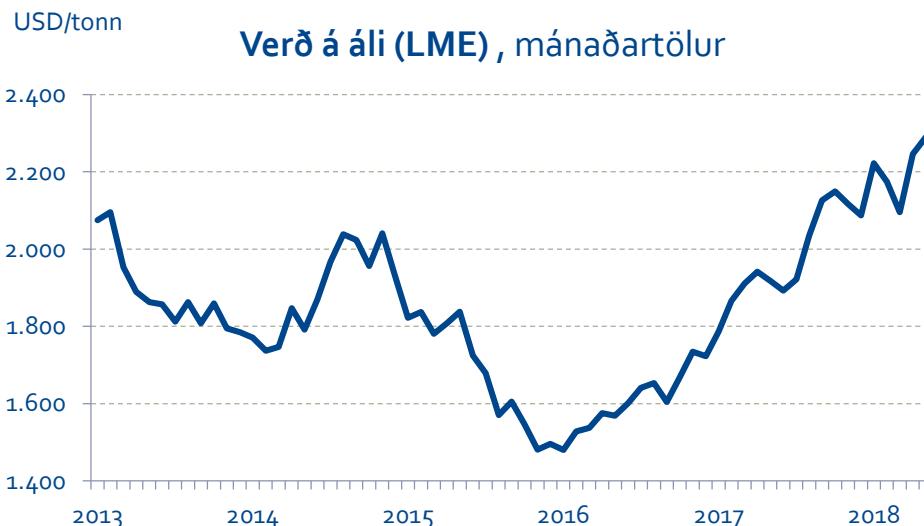
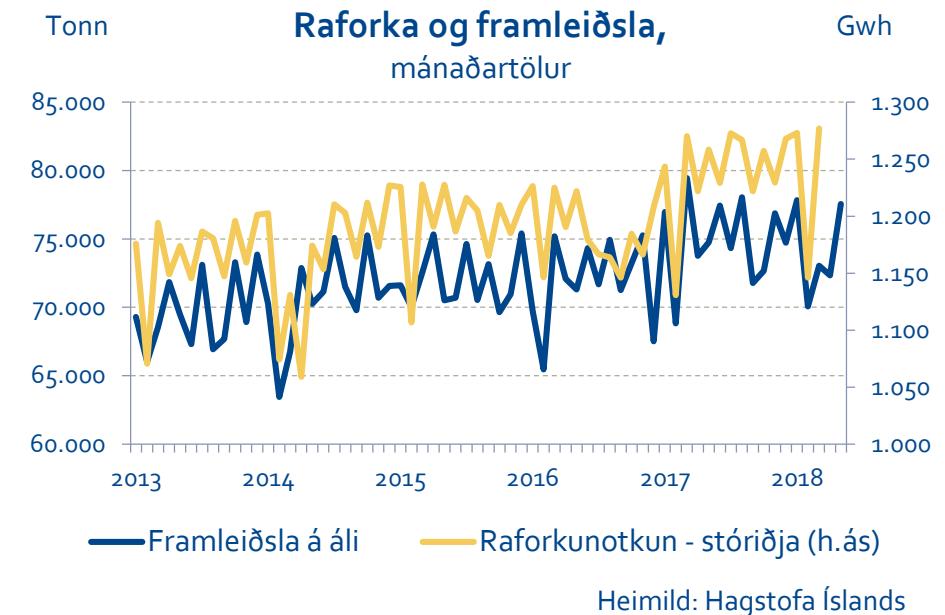
Heimild: Rannsóknarsetur verslunarinnar

Sjávarútvegur

Álið

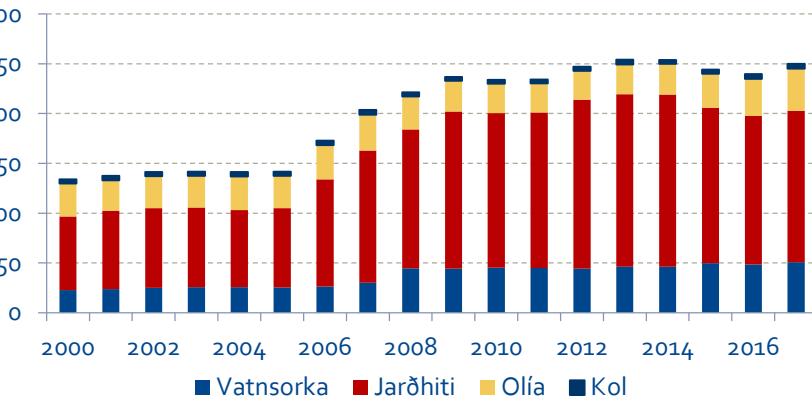
- Þrjú álver eru starfandi í landinu, Fjarðarál á Reyðarfirði, Alcan í Straumsvík og Century Aluminium á Grundartanga
- Útflutningur áls var um 17% af öllum útflutningi vöru og þjónustu frá landinu á árinu 2017
- Álver á Íslandi kaupa um 72% allrar raforku á Íslandi

Orkan

Petajoule

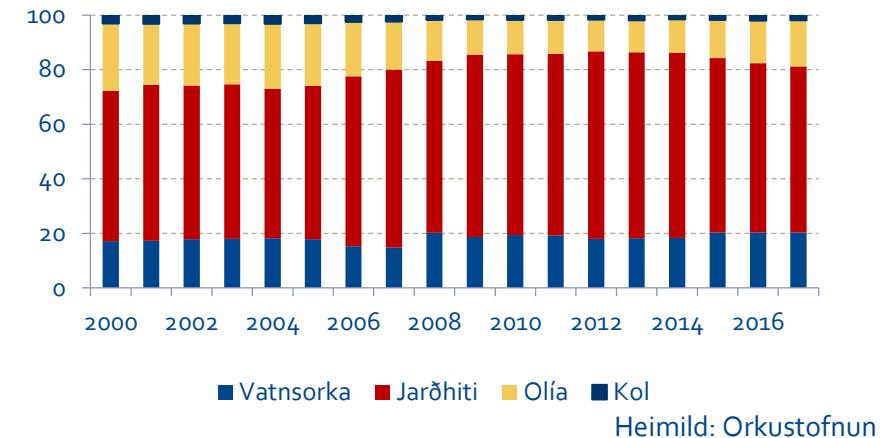
Orkunotkun eftir uppruna

Heimild: Orkustofnun

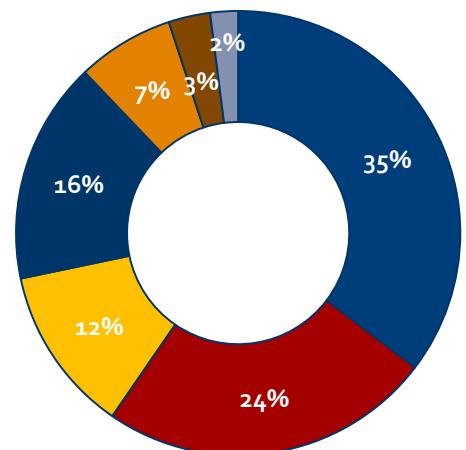
%

Orkunotkun, hlutfall

Heimild: Orkustofnun

Raforkusala, 2017

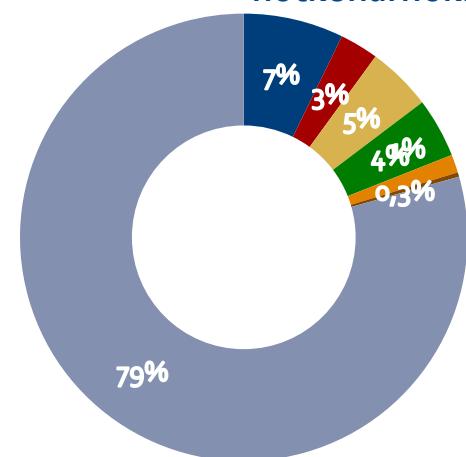
- ALCOA
- Rio Tinto Alcan
- Century Aluminium
- Aðrir heildsölu kaupendur
- Elkem
- Becromal
- Landsnet

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Heimild: Landsvirkjun

Heildarraforkunotkun eftir notkunarflokkum, 2016

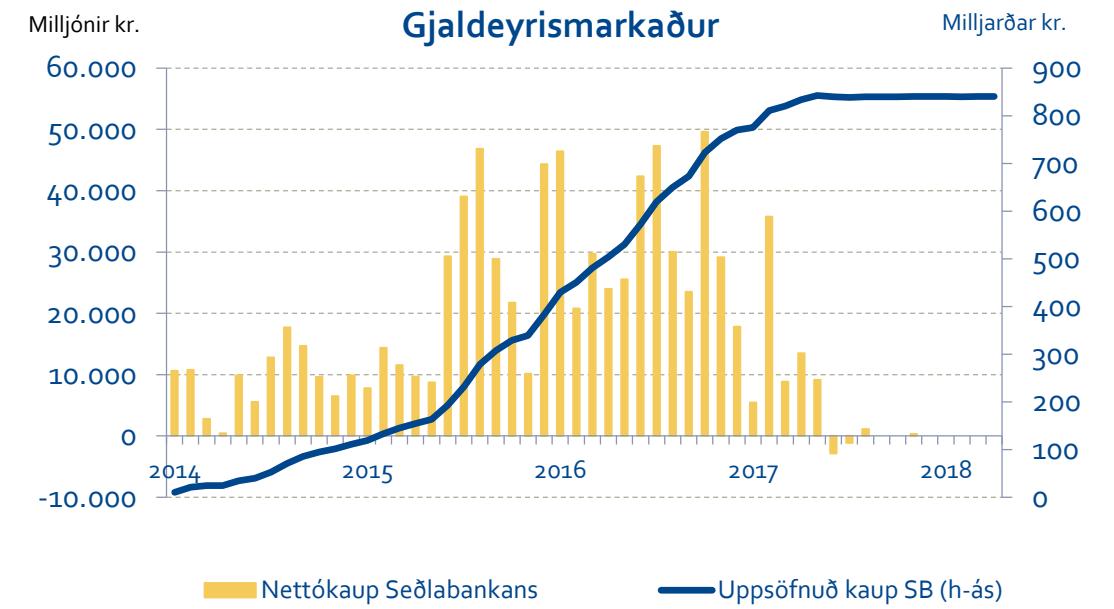
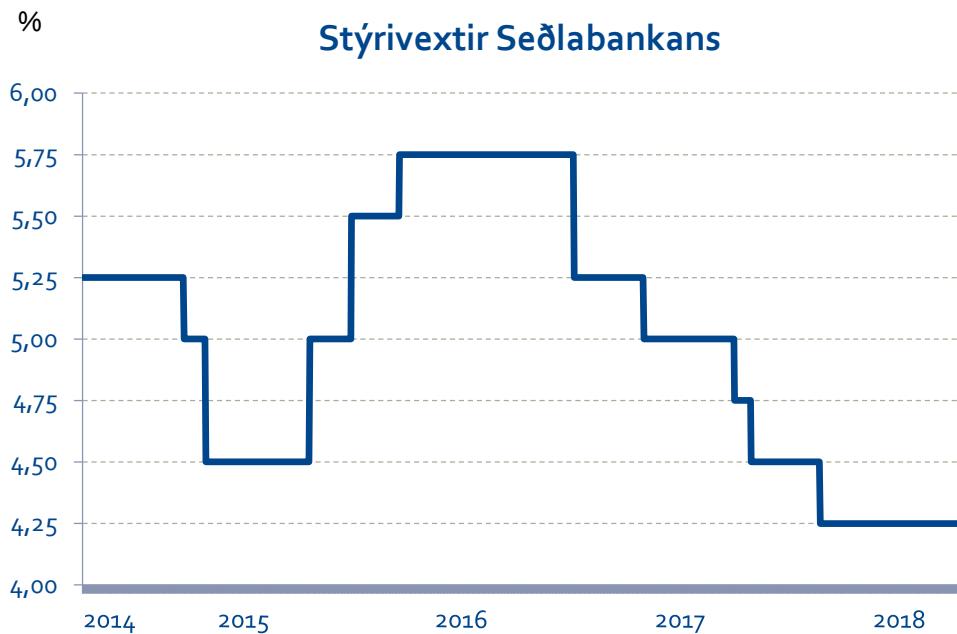

- Þjónusta
- Annar iðnaður
- Heimili
- Veitur
- Landbúnaður
- Fiskveiðar
- Stóriðja

Heimild: Orkustofnun

Peningastjórn

- Meginvextir SÍ, þ.e. vextir á 7 daga bundnum innlánum, hafa verið að lækka frá því í ágúst 2016 þegar þeir voru 5,75%
- Seðlabankinn lækkaði vexti um 0,25% í október 2017 og eru þeir nú 4,25%
- Seðlabankinn hefur dregið úr inngrípum á gjaldeyrismarkaði í ljósi rúmrar forðastöðu enda er gengishækkunin talin endurspeglar undirliggjandi efnahagsþróun.

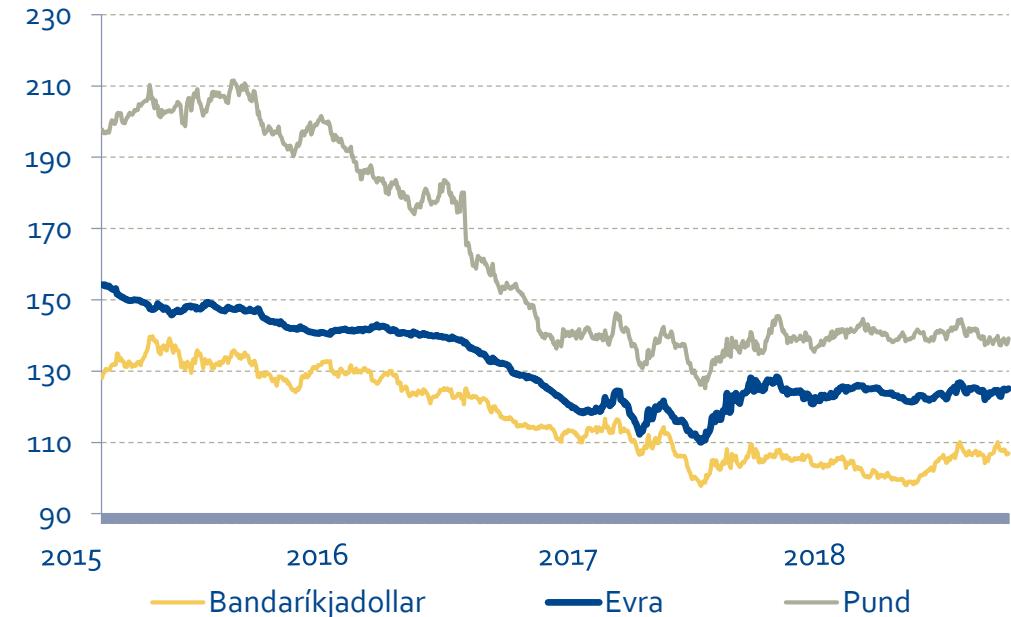
Gengið

- Gengi íslensku krónunnar er svipað og í ársbyrjun 2018
- Gengisstyrkingu áranna 2015 og 2016 má að mestu leyti rekja til vaxtar ferðaþjónustu, mikils viðskiptakjarabata og stórbættrar ytri stöðu þjóðarbúsins.
- Hækkunin endurspeglar því aðlögun krónunnar að hærra jafnvægisraungengi fremur en innflæði í tengslum við vaxtamunarviðskipti.

Vísitala meðalgengis (viðskipavog þróng)

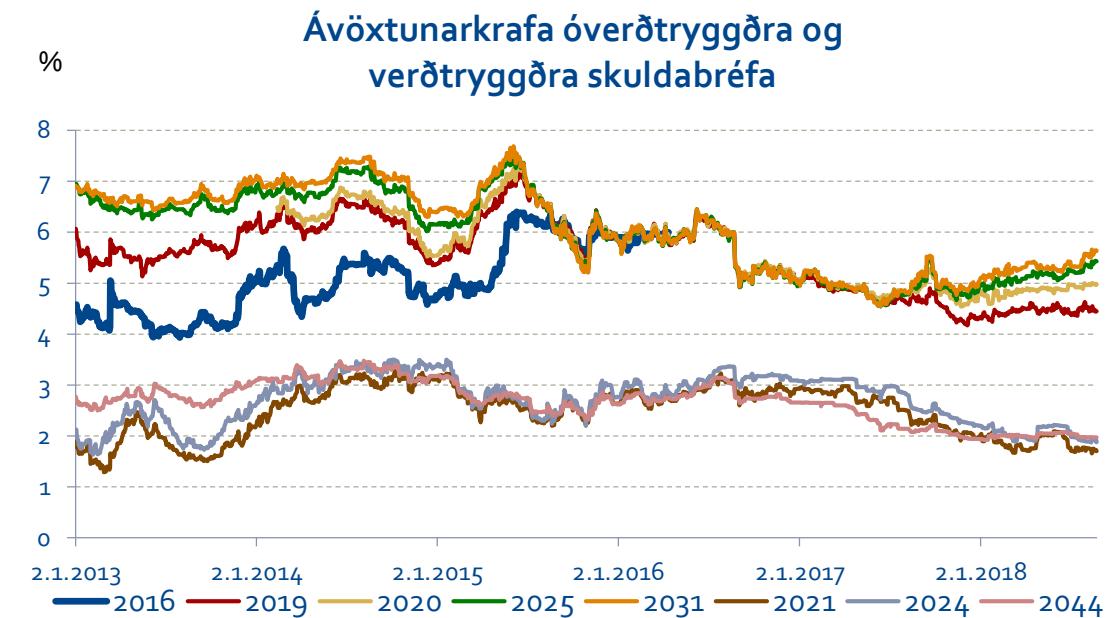
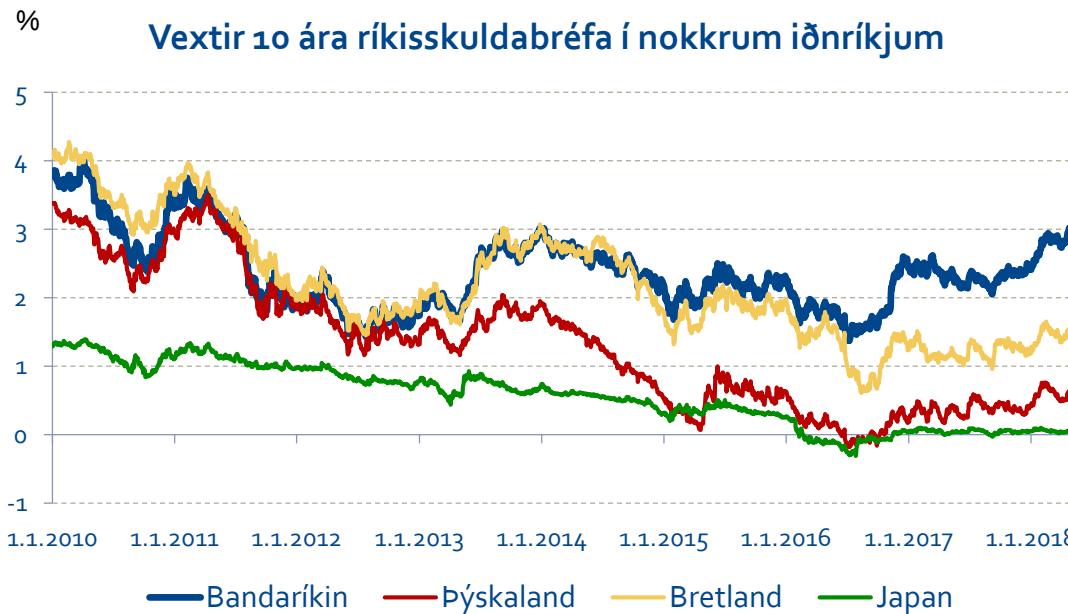

Gengi krónunnar

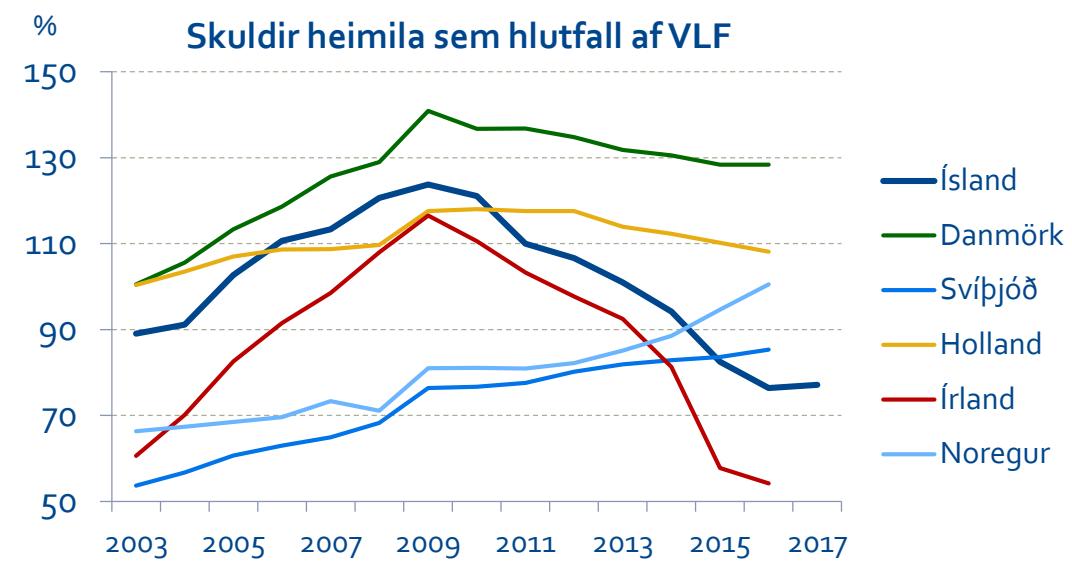
Vextir

- Langtíma vextir hafa hækkað í Bandaríkjunum og hefur vaxtamunur aukist gagnvart flestum öðrum iðnríkjum
- Ávöxtunarkrafa verðtryggðra íbúða- og ríkisbréfa hefur farið lækkandi frá síðari hluta ársins 2016
- Ávöxtunarkrafa óverðtryggðra ríkisbréfa hækkaði undir lok árs 2017 og fór verðbólguálag á skuldabréfamarkaði hækkaní í kjölfarið

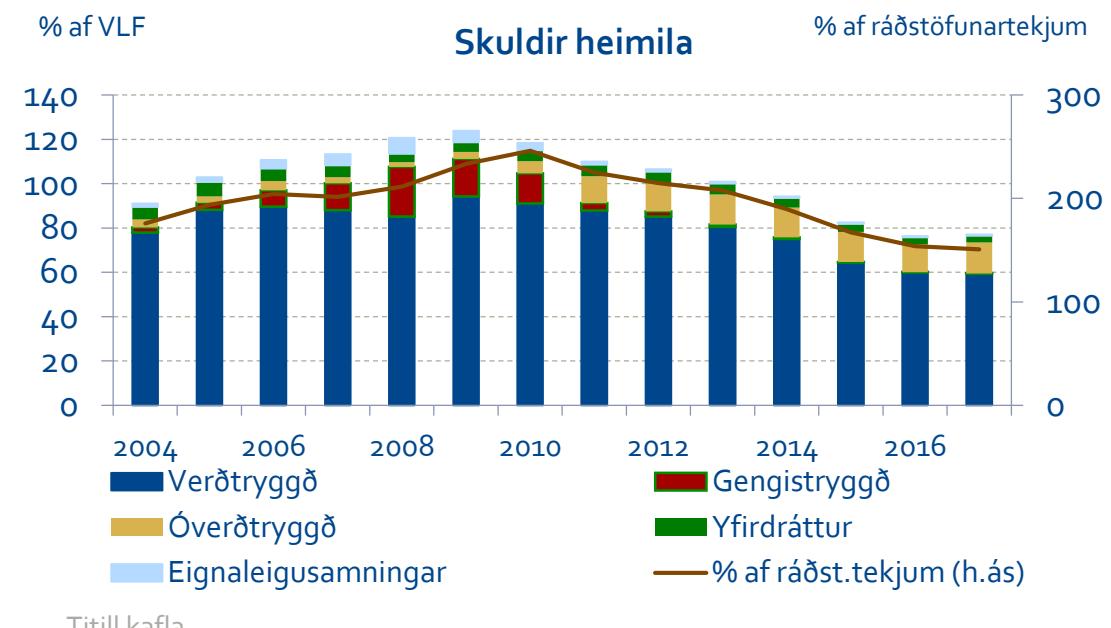

Skuldastaða heimila

- Heildarskuldir heimilanna sem hlutfall af VLF hafa lækkað jafnt og þétt frá árinu 2009 fram til seinni hluta ársins 2016 en þá tóku þær að aukast aftur
- Skuldir heimila námu um 77% af VLF í árslok 2017 og hækkaði hlutfallið um 0,7 prósentustig milli ára
- Skuldir heimila hafa ekki vaxið í samræmi við hækkun fasteignaverðs
- Hlutur óverðtryggðra íbúðalána af nýjum útlánum innlásstofnana hefur aukist aftur
- Skuldir heimila sem hlutfall af ráðstöfunartekjum námu um 150% í lok árs 2017 og hefur hlutfallið ekki verið lægra síðan fyrir síðustu aldamót

Heimild: Seðlabanki Íslands, FS 2018/1

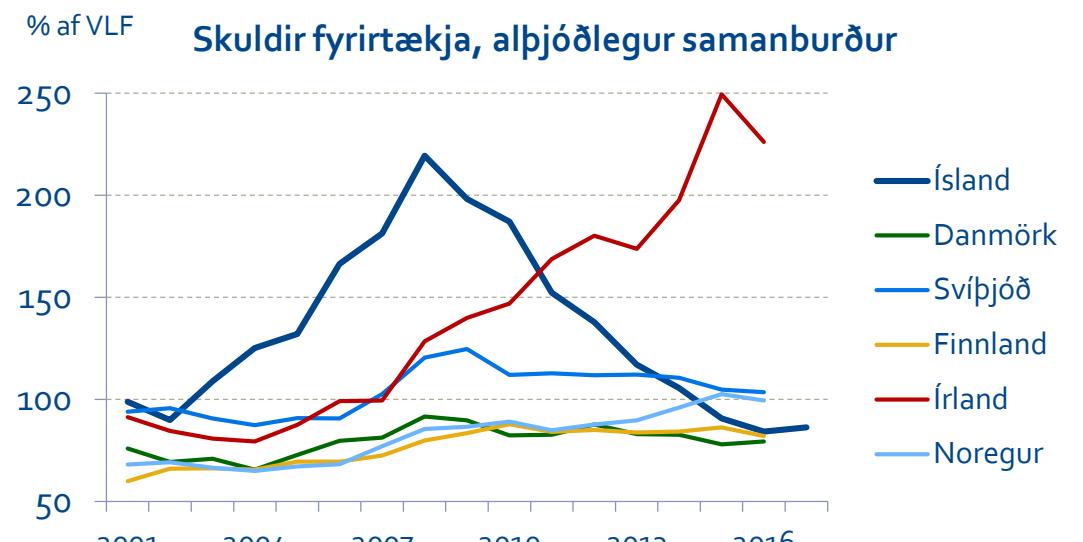
Titill kafla

Heimild: Seðlabanki Íslands, FS 2018/1

Skuldastaða fyrirtækja

- Skuldir fyrirtækja hafa lækkað samfellt frá árinu 2009 til ársins 2016 en á árinu 2017 jukust þær um 4,7% að raunvirði
- Í árslok 2017 námu útlán til fyrirtækja í ferðaþjónustu um 9% af heildarútlánum stóru viðskiptabankanna
- Fjárhagsstaða fyrirtækja er sterkt samkvæmt upplýsingum hagstofunnar um afkomu fyrirtækja á árinu 2016
- Fyrirtækjum á vanskilaskrá hefur farið fækkandi síðustu ár

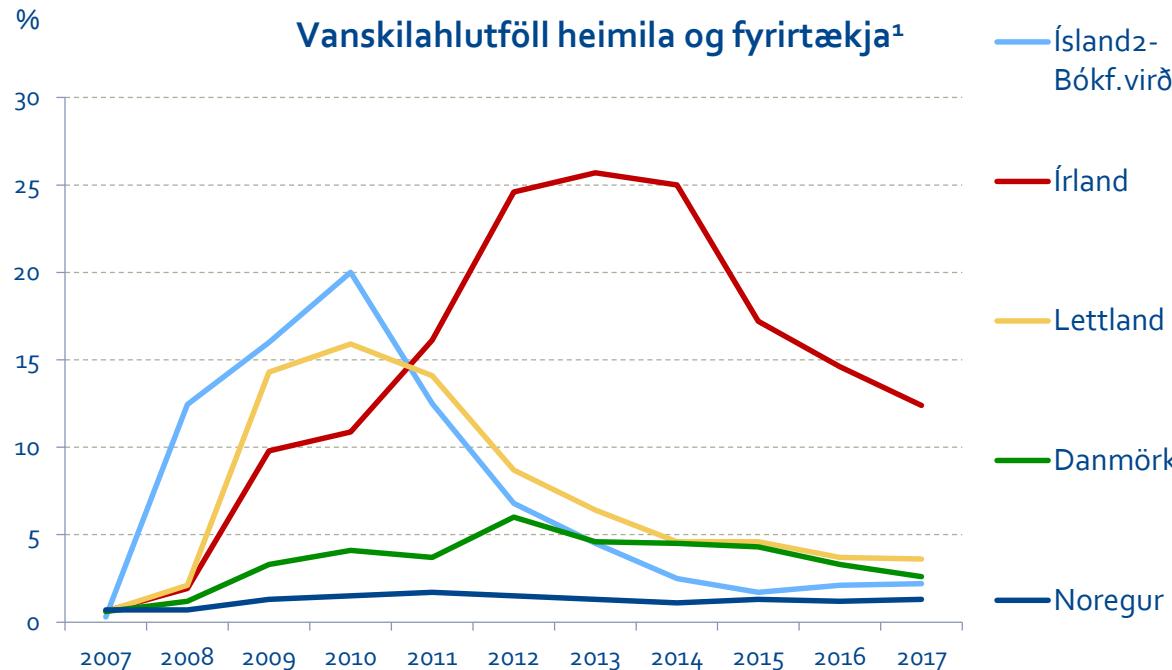

Heimild: Seðlabanki Íslands, FS 2018/1

Viðskiptabankar

- Vanskilahlutföll heimila og fyrirtækja hafa lækkað
- Eiginfjár- og lausafjárlut föll viðskiptabankanna eru há og eru þeir því vel í stakk búnir til að mæta áföllum.

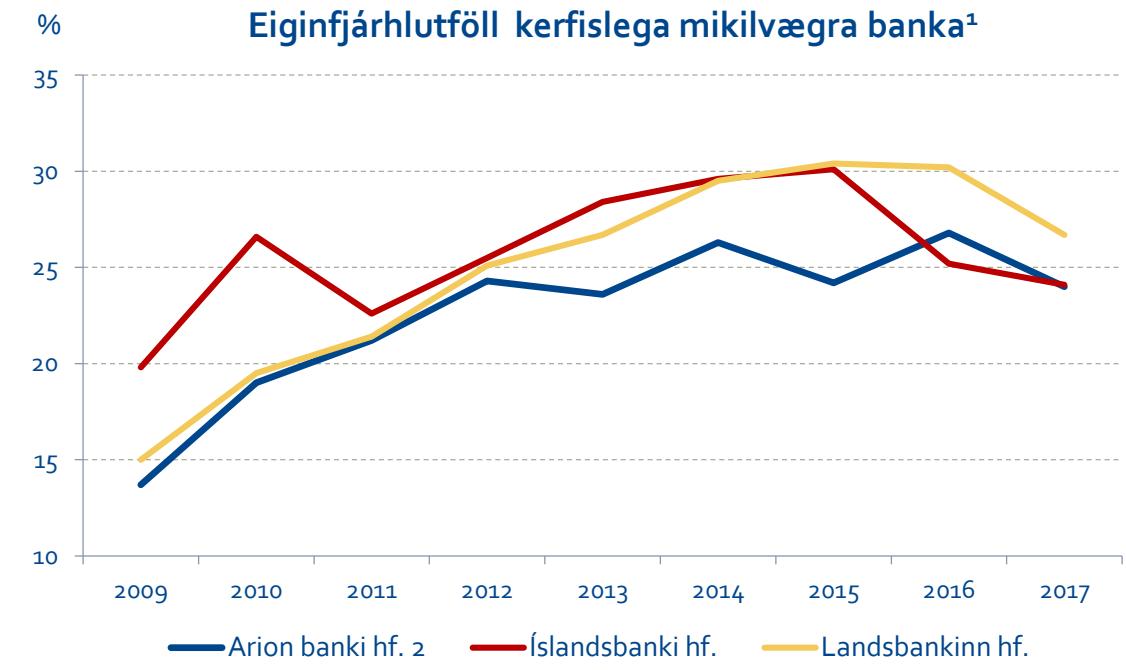

1. Vanskilalán banka sem hlutfall af brúttó útláanasafni án niðurfærslna. Gildi miðast við F3-2017 fyrir Danmörk, Írland og Grikkland og F2-2017 fyrir Noreg. 2. Ísland. 2007: Tölur áætlaðar út frá ársreikningum föllnu bankanna. 2008: Áætlað af SÍ.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Heimild: Seðlabanki Íslands

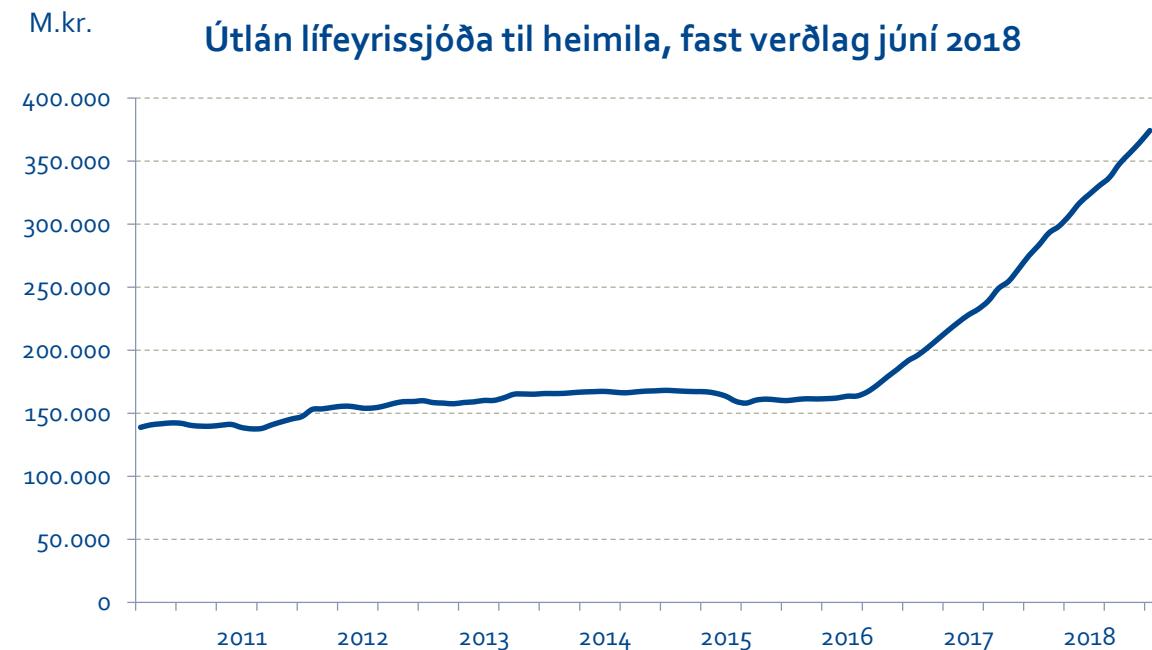
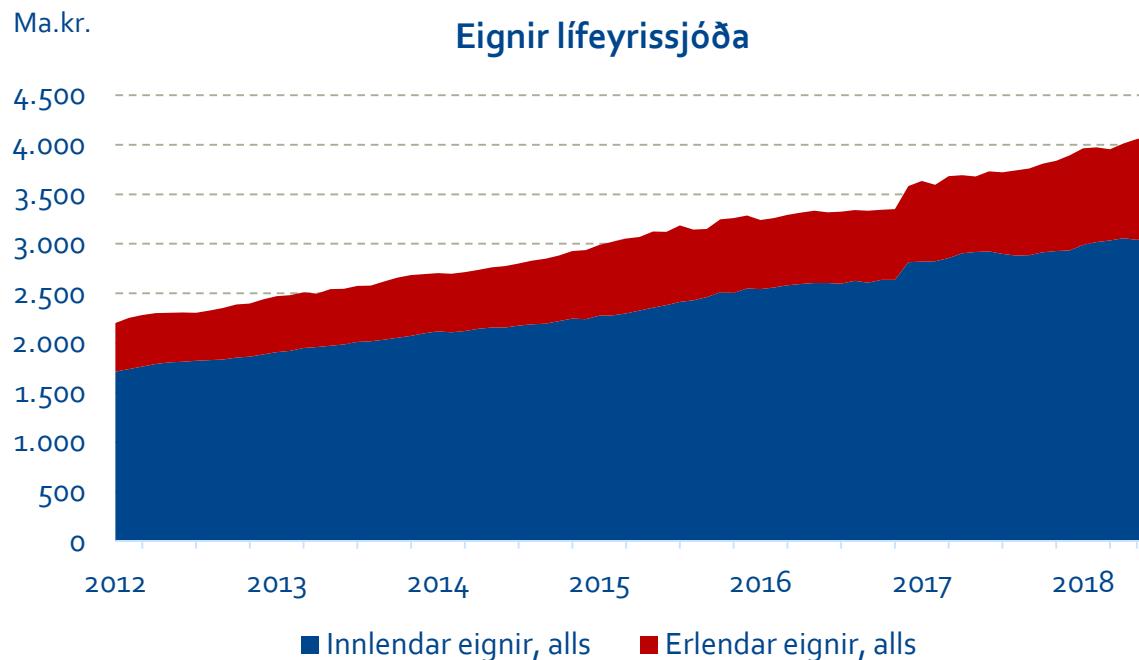

1. Eiginfjáragrunnur sem hlutfall af áhættugrunni. 2. Búið er að taka tillit til lækknunar eigin fjár vegna 25 ma.kr. arðgreiðslu Arion banka sem kom til framkvæmda á árinu 2018, en framsetning ársreiknings bankans fyrir árið 2017 er með þeim hætti.

Heimild: Seðlabanki Íslands

Lífeyrissjóðir

- Innendar eignir lífeyrissjóða jukust mikið í skjóli fjármagnshafta
- Útlán lífeyrissjóða til heimila hafa vaxið gríðarlega frá árinu 2016 og nemur hlutfall þeirra af heildarútlánum til heimila nú um 18% en í upphafi árs 2016 var það 10%

FJÁRMÁLA- OG
EFNAHAGSRÁÐUNEYTIÐ

Takk fyrir

www.fjr.is